

29 Utrikes- och säkerhetspolitik

Det samarbete som etablerades i Maastricht genom Fördraget om Europeiska unionen på det utrikes- och säkerhetspolitiska området (GUSP) fortsätter att fördjupas. Utrikesministrarna möts månatligen för att diskutera utrikespolitiska frågor. På tjänstemannanivå förbereds frågorna inom EU:s politiska kommitté samt därunder inom ett antal olika GUSP-arbetsgrupper.

Samarbetet utgör EU:s andra pelare och är mellanstatligt till sin karaktär. I princip samtliga beslut fattas i dag med enhällighet. Det nya Amsterdamfördraget återspeglar samtidigt den ambition som funnits hos medlemsstaterna att öka EU:s handlingsförmåga och effektivitet i GUSP för att främja fred och säkerhet. En ny beslutstyp, gemensamma strategier, har förts in i det nya fördraget som ett komplement till Europeiska rådets nuvarande befogenhet att ange riktlinjer i GUSP. Dessa beslut kommer att fattas av Europeiska rådet med enhällighet. Beslut i ministerrådet kommer i större utsträckning att fattas med kvalificerad majoritet, dock med bibehållen vetorätt. Beträffande insatser som rör försvarsdimensionen gäller fortsatt enhällighet. Även möjligheten till röstnedläggning, vid enhälliga beslut, förutses bidra till ökad effektivitet.

Sverige har aktivt verkat för att EU skall ges bättre förutsättningar att agera inom ramen för krishantering. Efter ett svensk-finskt initiativ fastställer det nya fördraget att humanitära, fredsbevarande och fredsskapande insatser skall bli ett huvudelement i det säkerhetspolitiska samarbetet. Sverige och övriga observatörer i VEU ges härvid rätt (men inte skyldighet) att fullt ut delta i dessa uppgifter. Beslut om deltagande är i varje enskilt fall nationellt. Observatörerna får vidare full rätt att delta i planering och beslutsfattande i sådana insatser till vilka de själva bidrar.

Förberedelser har redan inletts för att inrätta en gemensam enhet för politisk planering och tidig förvarning i GUSP. Denna enhet kommer att ledas av ministerrådets generalsekreterare, vilken enligt det nya fördraget skall fungera som EU:s höge representant för GUSP.

Under året har medlemsstaterna genomfört gemensamma *démarches* i ett antal olika frågor. En god sammanhållning har bidragit till en tydlig attityd i den politiska dialogen med länder där brister i respekten för de mänskliga rättigheterna förekommer. Uppföljningen av EU:s förbindelser med Kuba och med Kina är exempel på detta.

EU har bl.a. enats om gemensamma ståndpunkter om stöd till konfliktförebyggande i Afrika, om EU:s deltagande i de internationella insatserna i Albanien, samt om fortsatta sanktioner mot Burma (Myanmar) och Nigeria mot bakgrund av brister i respekten för de mänskliga rättigheterna. EU har också enats om att gemensamt följa upp FN:s sanktioner mot UNITA i Angola och mot Sierra Leone.

EU-insatser inom ramen för GUSP genomförs genom beslut av rådet om gemensamma åtgärder. De finansiella medel som behövs tas som regel från ett särskilt anslag i gemenskapsbudgeten (30 miljoner ecu under

1997). Under året har EU på detta sätt lämnat stöd till fredsprocessen i Mellanöstern och till OSSE:s insatser för valprocessen i Bosnien-Hercegovina. Vidare har EU deltagit i det internationella samfundets ansträngningar i området kring de stora sjöarna i Afrika. Betydande bidrag till röjning av antipersonella minor har också lämnats.

En förteckning över gemensamma ståndpunkter och åtgärder som antagits under året samt över gemensamma uttalanden finns i bilaga 4.

29.1 Säkerhetspolitik

Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har unionens medlemsländer samordnat sin politik på ett antal områden av säkerhetspolitisk betydelse.

Till de viktigaste frågorna hör förberedelserna för EU:s utvidgning till Öst- och Centraleuropa. Europeiska rådets beslut vid toppmötet i Luxemburg, att en genomgång av EU:s regelverk under 1998 skall göras med samtliga kandidatländer, har direkt relevans för utvecklingen i Sveriges närområde. Vid mötet beslutades också att förhandlingar om villkoren för medlemskap, inom ramen för en mellanstatlig konferens, skall i en första omgång inledas med sex kandidatländer, däribland Estland och Polen. Förberedelser för förhandlingar med övriga kandidatländer, bl.a. Lettland och Litauen, skall också inledas.

Balkan har även under 1997 stått högt på EU:s dagordning. EU har såsom den enskilt största bidragsgivaren aktivt stött fredsprocessen i Bosnien-Hercegovina, framför allt genom återuppbyggnadsinsatser. Efter den svåra krisen i Albanien i början av 1997 har EU bidragit till återuppbyggnads- och säkerhetsinsatser i landet. EU har också givit finansiellt stöd till den polisrådgivningsinsats (MAPE) som VEU genomför inom ramen för OSSE:s övergripande mandat i Albanien. Sverige deltar för närvarande med fyra poliser i MAPE. EU:s egen övervakningsinsats i Balkanområdet (ECMM) har verksamt bidragit till fredsprocessen i Bosnien och Kroatien. En ECMM-grupp har även tjänstgjort i Albanien.

EU fortsatte att utveckla relationerna med Ryssland i syfte att stärka Rysslands demokratiska och ekonomiska reformer och att integrera landet i de europeiska samarbetsstrukturerna. Under året har EU:s handlingsplan för Ryssland fortsatt genomförts. EU ägnade också betydande uppmärksamhet åt relationerna med Ukraina, där framför allt insatser för att stärka den stagnerande reformprocessen stått i fokus. Oenighet kring genomförandet av 1995 års överenskommelse mellan EU och Ukraina att stänga kärnkraftverket Tjernobyl senast år 2000 har fortsatt utgjort en stöttesten i relationerna.

I OSSE samordnar EU-kretsen sina ståndpunkter inom flertalet områden. Stor uppmärksamhet har under 1997 ägnats främjandet av demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer, bl.a. genom unionens fältmissioner på Balkan.

EU och VEU har under året upprättat närmare institutionella relationer i enlighet med utfallet av EU:s regeringskonferens. Samarbetet handlar framför allt om att utveckla arbetsrelationerna mellan EU och VEU så att

EU effektivt skall kunna använda sig av VEU för att göra insatser vid kriser. Skr. 1997/98:60

EU samarbetar även inom nedrustningsområdet. I FN:s generalförsamling intog EU-länderna en gemensam hållning i flertalet resolutioner och beslut som fördes till omröstning. På kemvapenområdet verkade EU bl.a. genom *démarches* i USA och Ryssland för dessa länders ratificering av C-vapenkonventionen.

EU har under 1997 haft kontinuerliga kontakter för samordning och samverkan med ytterligare ett antal internationella organisationer och finansorgan.

Beredning av möjliga stödinsatser i Medelhavsområdet och i konfliktområden, exempelvis i Afrika, pågår löpande.

29.2 Mänskliga rättigheter

Inom EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik intar de mänskliga rättigheterna (MR) en framträdande plats. Samarbetet kring dessa frågor är intensivt och frågor om mänskliga rättigheter kommer in som ett viktigt element i ett ökat antal utrikes- och biståndspolitiska överväganden. Stärkandet av och skyddet för de mänskliga rättigheterna ses som en viktig konfliktförebyggande och fredsbevarande insats. EU:s politik i detta avseende stämmer väl överens med Sveriges traditionella syn på dessa frågor. MR-frågor kommer i EU upp i en rad bilaterala och regionala sammanhang. Nedan behandlas dock endast kortfattat EU:s agerande vid de större FN-mötena om MR.

Under 1997 års möte med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna var EU huvudförslagsställare till nio resolutioner. Sex av dessa gällde MR-situationen i enskilda länder, varav situationen i Östra Timor för året kom att ta formen av en resolution i stället för ett ordförandetalande. Nytt var också att den av EU framlagda resolutionen om MR i Nigeria innehöll ett mandat för en särskild landrapportör. Till skillnad från tidigare kunde EU detta år emellertid inte enas om en resolution om situationen i Kina, varför denna lades fram av Danmark med bl.a. tio EU-länder, däribland Sverige, som medförslagsställare. EU-länderna röstade dock samtliga för att resolutionen borde tas upp för sakbehandling av kommissionen, något som emellertid inte blev fallet.

Bland de tematiska resolutionerna drev EU ånyo omnibusresolutionen om barnets rättigheter i nära samarbete med den latinamerikanska och karibiska ländergruppen. EU drev även en resolution om stärkandet av Högkommissariet för MR:s kontor (MR-centret), ett arbete som i år blev osedvanligt utdraget och kontroversiellt. Bland EU:s många anföranden kan, förutom det sedvanliga anförandet om MR-situationen i enskilda länder, särskilt noteras anförandet om tortyr som på de nordiska EU-ländernas initiativ innehöll ett avsnitt om Turkiet.

Trots oenigheten i MR-kommissionen lyckades EU under hösten 1997 enas om att inleda en villkorslös MR-dialog med Kina. Två expertmöten mellan EU-trojkan och Kina hölls före årets slut varvid bl.a. konkreta arbetsprojekt på MR-området diskuterades.

Under FN:s 52:a generalförsamling 1997 var EU huvudförslagsställare till resolutioner om barnets rättigheter och MR i Nigeria, Irak respektive Iran och medförslagsställare till ett stort antal andra. Vidare höll EU ett antal anföranden, bl.a. om MR i enskilda länder och om genomförande av MR-konventionerna.

EU har vidare under året inlett utarbetandet av en särskild EG-förordning avsedd att reglera de medel som under den gemensamma budgeten anslås till MR och demokrati.

Till sist kan noteras att Europeiska rådet vid toppmötet i Luxemburg den 12–13 december 1997 godkände en förklaring i samband med inledningen av 50-årsjubileet av den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, i vilken man bl.a. erinrade om att "unionen bygger på principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna" och betonade att MR är "en väsentlig faktor i de internationella förbindelserna och en av hörnstenarna i det europeiska samarbetet samt i förbindelserna mellan Europeiska unionen och tredje land".

29.3 Nedrustning

Inom nedrustningsområdet skedde under året ett nära samarbete inom EU. I den inledande allmänna debatten i FN:s generalförsamlings första utskott, där nedrustningsfrågorna behandlas, höll ordförandelandet i EU ett gemensamt anförande. EU:s medlemsländer intog en gemensam hållning i fråga om 17 av de 22 resolutioner och beslut som fördes till omröstning i generalförsamlingen. I två fall var röstfördelningen mellan EU-länderna helt splittrad med såväl ja- som nej-röster och avstående. Det ena fallet gällde resolutionen om Internationella domstolens rådgivande yttrande om lagligheten av hot om eller användning av kärnvapen. Av EU-länderna röstade endast Sverige och Irland för denna resolution.

Nära samarbete förekom också vid mötena under året med den förberedande kommittén för icke-spridningsfördragets granskningskonferens år 2000 och FN:s nedrustningskommission. Vidare företogs två EU-démarcher i olika huvudstäder för att uppmana till undertecknande av fördraget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar respektive rapportering till FN:s register över konventionella vapen.

Ministerrådet antog den 28 november en gemensam åtgärd om antipersonella minor. Förutom välkommandet av Ottawakonventionen om ett internationellt totalförbud mot antipersonella minor innefattar den gemensamma åtgärden tre element: fortsatta politiska ansträngningar från EU:s sida för att eliminera antipersonella minor världen över (inbegripet åtgärder för att befordra anslutning till det reviderade minprotokollet till konventionen om särskilt inhumana vapen och till Ottawakonventionen); ett moratorium för överföring och produktion av antipersonella minor; fortsatt mångsidigt stöd till minröjningsverksamhet och därmed sammanhängande åtgärder.

Ett nära samråd ägde under året rum mellan medlemmarna i EU även inom ramen för konventionerna om förbud mot biologiska och kemiska vapen. EU välkomnade det beslut den fjärde granskningskonferensen för B-vapenkonventionen antog i december 1996 om att påskynda förhand-

lingarna i Genève om ett kontrollsystem för konventionen. EU:s medlemsstater enades om att intensivt förbereda sina ansträngningar för att bidra till att om möjligt slutföra dessa förhandlingar under 1998, och uppmanade andra stater att göra detsamma.

C-vapenkonventionen trädde i kraft den 29 april 1997 och i samband därmed upprättades Organisationen för förbud mot kemiska vapen. Vid den första konferensen med konventionsstaterna hölls förutom nationella anföranden ett gemensamt EU-anförande i vilket betonades vikten av universell anslutning till konventionen och framför allt de två största deklarerade vapeninnehavarnas anslutning. Under året företogs särskilda EU-démarcher i Washington och Moskva som uppmanade till ratifikation av konventionen. USA ratificerade kort tid före den första konferensen i maj. Ministerrådet antog den 21 maj en deklARATION om bistånd till Ryssland för verksamhet kopplad till förstöring av kemiska vapen och produktionsanläggningar. Biståndet var villkorat till en rysk ratifikation av konventionen. Vid den andra konferensen med konventionsstaterna i december höll EU ett gemensamt anförande. I detta välkomnades att Ryssland ratificerat konventionen strax före konferensen. Vidare betonades åter vikten av universell anslutning till konventionen och dess fulla genomförande.

29.4 Icke-spridning

Arbetet för att stärka det internationella atomenergiorganets (IAEA), safeguards-system (kärnämneskontroll) – det s.k. 93+2-programmet – fortsatte under året. Förhandlingarna i Wien om ett s.k. modellprotokoll slutfördes. EU-länderna utarbetade därefter gemensamt mandat för kommissionen att förhandla med IAEA om tilläggsprotokoll till safe-guards-avtalen med organisationen på basis av modellprotokollet. Förhandlingsmandaten antogs av rådet den 1 december. IAEA:s 93+2-program utgör ett viktigt element i stärkandet av den internationella icke-spridningsregimen på kärnvapenområdet.

Under senvåren slutfördes förhandlingarna om Euratoms medlemskap i KEDO (The Korean Peninsula Energy Development Organization). Efter beslut av ministerrådet i juli anslöt sig Euratom till KEDO den 19 september. Syftet med medlemskapet är att från EU:s sida bidra till att säkra den fredliga användningen av kärnenergi på koreanska halvön, visa starkt stöd för IAEA:s ansträngningar att säkerställa Nordkoreas efterlevnad av sitt safeguards-avtal och att bidra till kärnsäkerhet i Nordkorea. Unionen önskar vidare genom medlemskapet i KEDO stärka samarbetet med USA inom ramen för den "nya transatlantiska agendan" och med Japan och Sydkorea inom ramen för EU:s strategi för samarbete med Asien.

29.5 Förenta nationerna

Mellan EU-länderna sker ett regelbundet och mycket omfattande samarbete i FN-frågor. Medlemsstaternas delegationer i FN-huvudstäderna New York, Genève, Wien, Nairobi m.fl. förbereder och samordnar under

ordförandeskapets ledning EU:s ställningstaganden, anföranden m.m. i praktiskt taget alla aktuella ärenden. Ett intensivt samarbete förekommer också vid större konferenser, vissa fackorgans styrelsemöten och kommittémöten etc. EU är därigenom sedan ett antal år en av huvudaktörerna i FN.

Sverige upprätthåller sin traditionellt mycket aktiva roll i FN-sammanhang. Som medlem i den betydelsefulla EU-gruppen kan Sverige sägas ha vunnit i inflytande, även om den nationella profilen kanske i vissa fall blivit mindre framträdande. Huvudregeln är att när det råder enighet i en fråga framförs endast EU:s gemensamma ståndpunkt, medan det annars står varje medlemsland fritt att i samråd med ordförandeskapet framföra egna nationella synpunkter.

EU-samordningen sträcker sig inte till FN:s säkerhetsråd, utan varje medlem svarar där för sina egna ställningstaganden. I Unionsfördraget sägs att medlemsstater som också är medlemmar av säkerhetsrådet skall "rådgöra med varandra" och "hålla övriga medlemsstater fullt informerade". EU-samordningen sträcker sig inte heller till styrelsearbetet i de frivilligfinansierade fonderna och programmen, som t.ex. UNDP (FN:s utvecklingsprogram), UNFPA (FN:s befolkningsfond) och UNICEF (FN:s barnfond), eftersom bidragsgivandet sker på nationell basis.

Det nordiska samarbetet i FN är fortsatt mycket omfattande. Det innefattar informationsutbyte, gemensamt analys- och förankringsarbete, och, i förekommande fall, samfällda initiativ. En gemensam nordisk profil upprätthålls när så är möjligt. Detta sker antingen genom att de nordiska länder som inte är EU-medlemmar ansluter sig till EU:s linje eller genom särskilda nordiska framträdanden.

29.6 Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE)

Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik präglar i stor utsträckning verksamheten inom OSSE. Samråd och utarbetande av gemensamma ståndpunkter inom unionen sker inom merparten av OSSE:s verksamhetsområden. Unionen har också regelbundna möten med associationsländerna i aktuella frågor. Rustningskontrollfrågorna inom OSSE är normalt inte föremål för EU-samordning.

Starkast märks unionens samordning i frågor som rör OSSE:s operativa verksamhet i fält. Under 1997 har således EU-kretsen ägnat stor uppmärksamhet åt främjandet av demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer bl.a. på Balkan (där OSSE har upprättat fältmissioner i Kroatien, Bosnien och Hercegovina samt Albanien).

Inom OSSE:s normativa arbete på en "allomfattande säkerhetsmodell för det 21:a århundradet" bidrar unionen med förslag som berör stärkandet av OSSE:s normer samt dess roll i det framväxande europeiska säkerhetssamarbetet. Viktiga delar härav rör samarbetet mellan olika säkerhetsrelaterade organisationer samt främjande av efterlevnaden av de åtaganden på t.ex. MR-området som medlemsländerna gjort. Även OSSE:s budget har blivit föremål för unionens uppmärksamhet. Europeiska unionen fortsätter också att – tills vidare vid sidan av OSSE, men med sikte

på ett införlivande med OSSE – driva ett initiativ som syftar till att stödja regionalt samarbete i sydöstra Europa. Skr. 1997/98:60

29.7 Exportkontroll av strategiska produkter

Artikel 223 i EG-fördraget gör det fortsatt möjligt för medlemsstaterna att ha sin egen nationella lagstiftning i fråga om krigsmaterielexport. Inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) finns dock ett informationsutbyte och en dialog om krigsmaterielexport. Åtta kriterier som skall vara vägledande för medlemsstaternas nationella exportkontrollpolitik identifierades år 1991 och 1992. Diskussioner om tolkningen av dessa kriterier förs löpande. Syftet är att en samsyn om tillämpningen successivt skall växa fram. Sverige verkar för en restriktiv tolkning.

Även exportkontrollen av strategiska produkter som inte räknas till krigsmateriel, s.k. varor med dubbla användningsområden (dual use-produkter), är föremål för informationsutbyte inom ramen för GUSP. Samtliga EU:s medlemsstater är medlemmar i de fyra existerande globala exportkontrollarrangemangen: Nuclear Suppliers' Group (kontrollerar export av varor och teknologi som kan användas för tillverkning av kärnvapen), Australiengruppen (biologiska och kemiska vapen), missilkontrollregimen samt det s.k. Wassenaar-arrangemanget (exportkontroll av både krigsmateriel och dual use-produkter). EU-länderna utarbetar gemensamma ståndpunkter inför möten inom ramen för exportkontrollarrangemangen.

EU har en gemensam förordning (EG) nr 3381/94 om kontroll av strategiska produkter som syftar till fri rörlighet för sådana produkter (med vissa undantag) inom EU samt exportkontroll gentemot tredje land. Bilagorna till förordningen uppdateras kontinuerligt. Tillämpningen av förordningen om exportkontroll för dual use-produkter diskuteras regelbundet i en särskild samordningsgrupp för detta ändamål.

29.8 Försvarsmaterielsamarbete

Samarbetet inom unionen på försvarsmaterielområdet sker fortfarande huvudsakligen på grundval av nationell rätt och i hägnen av artikel 223 i EG-fördraget, som medger nationella undantag från tillämpningen av den inre marknadens regler med hänvisning till egna väsentliga säkerhetsintressen.

Kommissionen har i två meddelanden presenterat sin syn på frågorna om dels europeisk flyg- och rymdindustri, dels gemensam strategi avseende försvarsindustrin i allmänhet. Utgångspunkten för kommissionen är att unionen på dessa områden långsiktigt behöver en konkurrenskraftig industriell och teknologisk bas. Detta kräver enligt kommissionen att ett gemensamt regelverk snarast etableras, om det är möjligt och lämpligt, främst genom att den inre marknadens regelsystem tillämpas i större utsträckning. Meddelandena har ställts till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén.

Samarbetet inom andra pelaren omfattar även administrativa frågor. Det innebär att man gemensamt belyser frågor som rör medlemsländernas utrikesförvaltningar ur ett organisatoriskt, resursmässigt och administrativt perspektiv.

Det kan till exempel gälla frågor om samlokalisering av utlandsmyndigheter i tredje land. Genom sådan samlokalisering önskar man uppnå kostnadseffektiva lösningar genom att t.ex. nyttja gemensamma administrativa stödtjänster. En annan uppgift är att diskutera och utbyta erfarenheter av genomförda organisationsförändringar i medlemsländernas utrikesförvaltningar.

Under det gångna året har mycket engagemang ägnats frågan om samlokalisering i Nigeria, det s.k. Abuja II-projektet. Beslut har tagits om ett avtal om sådan samlokalisering. Länder som Irland, Danmark, Finland, Spanien och Sverige medverkar dock inte i projektet av kostnadsskäl. Samtliga länder framhåller emellertid att man delar åsikten om samlokalisering som sådan.

Uppmärksamhet har under året också ägnats frågor om lokalanställdas villkor och villkor för hardship-poster hos de olika medlemsländerna för erfarenhetsutbyte. Från inte minst svensk sida har ett omfattande material ställts till förfogande för en sådan diskussion. Avsikten är inte att medlemsländerna skall införa samma system, därtill är nuvarande system alltför olika och bör så vara även i fortsättningen.

Inom EU har ett samarbete också skett vad gäller utbildning av nyantagna diplomater, växeltjänstgöring i medlemsländernas utrikesförvaltningar samt hälso- och sjukvårdsområdet.

29.10 Protokollärt samarbete

Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken diskuteras även protokoll, dvs. frågor som rör folkrättsliga och ceremoniella regler för umgänget mellan stater, i synnerhet tolkning och tillämpning av 1961 års Wienkonvention om diplomatiska förbindelser.

Arbetet omfattade under 1997 framför allt jämförelser av praxis på immunitetsområdet vilket syftade till harmonisering där sådan är möjlig och lämplig, samt bevakning av utvecklingen i icke-medlemsländer som misstänks bryta mot Wienkonventionen.

Bland annat har man diskuterat immunitet och privileger för EU:s institutioner, utländska ambassaders skulder, samt status för sambor till diplomater stationerade i medlemsländerna. En protokollär guide för officiella besök har också reviderats.

Detta fördjupade samarbete i protokollära frågor uppskattas mycket av Sverige som värdesätter en harmonisering på området.

Sedan 1 januari 1995 bedrivs den svenska handelspolitiken i huvudsak inom ramarna för EU:s gemensamma handelspolitik, fastställd i Romfördragets artikel 113. Denna handelspolitiken är en av grundpelarna i EU-samarbetet och gör samtidigt EU till den viktigaste aktören på området vid sidan av USA.

30.1 Svenska prioriteringar

De svenska prioriteringarna för handelspolitiken fastslogs i regeringens skrivelse till riksdagen (1996/97:71), vilken överlämnades den 3 mars 1997. Den övergripande målsättningen är att verka för att EU fortsätter arbetet för en fri världshandel med utgångspunkt i det multilaterala regelverket inom ramen för världshandelsorganisationen WTO. Ett starkt multilateralt regelverk, som förmår anpassa sig till globaliseringens utmaningar, utgör en av förutsättningarna för att de övergripande handelspolitiska målen skall uppnås. Det är även avgörande för att utvecklingen av bilaterala och regionala samarbetsformer, såväl inom Europa som i andra delar av världen, sker på ett sätt som inte bidrar till ökade handels hinder. Under året har tre för svenskt vidkommande viktiga avtal slutförts inom WTO: avtalet om handel med bastelekkommunikationstjänster, avtalet om bortagande av tullar på IT-området samt avtalet om handeln med finansiella tjänster. Samtidigt har EU:s handelspolitiska förbindelser fördjupats, framför allt inom närområdet, genom det transatlantiska samarbetet samt samverkan med de asiatiska länderna inte minst inom Asia-Europe Meeting.

30.2 Världshandelsorganisationen WTO

WTO:s arbete under 1997

Under året har flera viktiga framgångar noterats inom WTO. Här kan främst nämnas slutförandet av två avtal inom tjänstehandelsområdet: det s.k. bastelefonavtalet i februari och finansjänstevtalet i december, samt informationsteknikavtalet i mars. De båda förstnämnda avtalen var restposter från Uruguayrundan som slutfördes 1994, medan en inledning av förhandlingar om IT-avtalet beslutades vid WTO:s ministerkonferens i Singapore 1996. Bland WTO:s övriga aktiviteter under året kan särskilt noteras ett möte om handelsrelaterat stöd för de minst utvecklade länderna. Mötet arrangerades i samarbete med andra berörda organisationer på handelsområdet, som UNCTAD, ITC, Världsbanken, IMF och UNDP. Huvudsyftet med mötet var att skapa en efterfrågestyrd, integrerad och sammanhängande ansats för handelsrelaterat tekniskt bistånd till ett antal minst utvecklade länder. Dessutom har ett analytiskt arbete startat i syfte att förbereda nya förhandlingar på jordbruksområdet.

Singaporekonferensen, som avrapporterats både i regeringens skrivelse 1996/97:71 och i en mötesrapport från ministerkonferensen, blev mycket lyckad. Uppföljningen från konferensen har resulterat i, förutom arbete som pågår sedan tidigare, slutförandet av IT-avtalet samt igångsättande av analytiskt arbete inom områdena handel och investeringar, handel och konkurrens, transparens inom offentlig upphandling samt förenkling av handelsprocedurer. Arbetet inom dessa nya områden kommer att fortsätta under 1998.

Förberedelser för WTO:s andra ministerkonferens i Genève 1998

WTO:s andra ministerkonferens kommer sannolikt att bli mer begränsad till sitt sakinhåll än den föregående i Singapore. Dess viktigaste roll blir att inleda ett förberedelsearbete inför påföljande konferens, vilken planeras att äga rum mot slutet av år 1999 eller år 2000. Vid denna konferens förväntas beslut fattas om nya stora multilaterala handelsförhandlingar. Dessutom kan nya handelspolitiska frågor föras upp på dagordningen, t.ex. elektronisk handel eller handel och korrupcion.

Avtal om handeln med finansiella tjänster

De i april 1997 återupptagna WTO-förhandlingarna om finansiella tjänster avslutades den 12 december. Det innebär att det interimsavtal om finansiella tjänster som slöts 1995 ersätts med ett permanent avtal med deltagande av 70 länder. Avtalet, som beräknas träda i kraft under första kvartalet 1999, berör i första hand bank- och försäkringsverksamhet samt olika former av kapitalförvaltning. Det ger garantier om ett visst marknadstillträde för utländska finansföretag i de länder som anslutit sig till avtalet. De åtaganden länderna gjort i avtalet väntas dessutom bidra till en effektivare infrastruktur för finanstjänster, vilket är till stor nytta för världshandeln generellt.

Avtal om handeln med bastelekomunikationstjänster

Den 15 februari nåddes ett avtal i WTO om handel med bastelekomunikationstjänster. Det är tänkt att träda i kraft den 1 januari 1998. Sjuttio länder har, i varierande omfattning och med olika infasningsperioder, gjort åtaganden om avreglering av och ökat tillträde för utländska teleoperatörer till sina respektive telekommunikationsmarknader. Genom avtalet skapas öppnare regimer för telekommunikationer och ett regelverk som främjar konkurrens, vilket bidrar till lägre kommunikationskostnader för användarna och nya affärsmöjligheter för teleoperatörerna. Efterfrågan på olika typer av teleutrustning förutspås öka som ett resultat av en högre tillväxt i telesektorn världen över till följd av avtalet.

Under hösten 1997 har arbete inletts med att utveckla det i mars beslutade IT-avtalet. Denna utveckling sker i två delar. Dels skall listan över tullfria produkter uppdateras och nya produkter föras upp, dels skall förhandlingar om s.k. icke-tariffära handelshinder, såsom diskriminerande standarder, behandlas under ITA. På det förstnämnda området har EU tagit fram ett förslag till produktlista. Behandlingen av andra handelshinder än tullar, vilket är högt prioriterat av EU, har ännu ej inletts.

Elektronisk handel

Marknaden för elektronisk handel växer. Affärer mellan företag och individer flyttas i allt större utsträckning till de elektroniska vägarna, inte minst till Internet. I syfte att sätta fokus på vikten av analys och arbete på området har under 1997 initiativ tagits både av USA och EU (KOM (97) 157 slutlig). De två initiativen har många beröringspunkter, inte minst handelspolitiska. Vid toppmötet den 5 december mellan EU och USA presenterades en gemensam deklARATION om elektronisk handel. Deklarationen betonar vissa grundläggande principer, som att den elektroniska handelns utveckling skall styras av marknaden och den privata sektorn, att regeringar skall se till att det regelverk som utvecklas undviker att skapa nya handelshinder och att konsumentintressen, skatteintressen, skydd för immaterialrätter etc. tas tillvara. Sverige välkomnade deklARATIONEN. En gemensam deklARATION med USA ansågs viktig inte minst i uppspelet inför WTO:s ministermöte 1998, där området sannolikt finns med på dagordningen.

Textil och konfektion (Teko)

Som EU-medlem har Sverige sedan den 1 januari 1995 tillämpat EU:s tekopolitik med begränsningar mot ett trettiotal länder och övervakning mot ytterligare ett tjugotal. Enligt Uruguayrundans tekoavtal skall alla tekobegränsningar mellan WTO-medlemsländer gradvis avvecklas i fyra steg och avslutas år 2005.

Med de tre nya medlemsländerna Österrikes, Finlands och Sveriges inträde i unionen har det blivit svårare för kommissionen att få igenom restriktiva förslag, på det sätt som tidigare gjorts. EU försöker vid varje förhandling att uppnå förbättrat marknadstillträde för sin egen tekoexport. Textil och konfektion är fortfarande den största enskilda industri-sektorn inom EU. Sveriges aktiva agerande under 1997 för att få till stånd förbättringar i tekoavtalen med Lettland och Litauen har lett till att dessa länder från 1 januari 1998 slipper sina s.k. tulltak. I de nya avtalen försvinner tekotullarna mellan EU och Lettland respektive Litauen. Kommissionen har trots många försök inte lyckats nå någon överenskommelse med Ryssland på tekoområdet. EU har således fortsatt att behålla de ensidigt införda begränsningarna. Sverige är principiellt emot ensidiga restriktioner på tekoområdet. Samtliga tekobegränsningar mot de centraleuropeiska länderna Bulgarien, Rumänien, Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern upphörde den 31 december 1997. Ett svenskt förslag om elektro-

niskt beviljande av importlicenser lades fram i Bryssel i februari. Kommissionen och samtliga medlemsländer ställde sig bakom det och det infördes i revideringen av rådets förordning (EG) nr 3030/93 om gemensamma regler för import av vissa textilprodukter från tredje land. Beslutet innebär avsevärda förenklingar för importörerna vid tullklarering.

30.3 UNCTAD och råvarusamarbetet

UNCTAD

Sverige samordnar sitt agerande inom FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD) med sina samarbetspartner inom EU. I UNCTAD förekommer både blandad och s.k. exklusiv gemensam kompetens eftersom vissa delar av dess verksamhet ligger utanför den gemensamma handelspolitiken. På initiativ av EU-länderna kunde en omfattande reform av UNCTAD:s verksamhet fastställas vid den ministerkonferens som hölls i Sydafrika våren 1996. Där fastslogs att FN-organets huvuduppgift är att genom analys och tekniskt bistånd stimulera och bistå u-länderna att delta i det multilaterala handelssystemet. Samtidigt lades grunden för effektivisering och reformering av UNCTAD:s mellanstatliga arbete, bl.a. genom färre möten och fokusering av arbetet på ett fåtal ämnen. Det tekniska biståndet har fått en ökad inriktning mot de minst utvecklade länderna och deras behov av stöd för att kunna delta i internationell handel. Reformarbetet har fortsatt under 1997. Sverige har som aktiv deltagare i EU-kretsen verkat för ytterligare effektivisering och konkretisering av verksamheten. En mer uttalad pragmatism har under året märkts i det mellanstatliga samarbetet inom UNCTAD:s ram genom att dialogen mellan u-länder och i-länder fördjupats och inriktats mot mer realistiska förväntningar och jordnära lösningar på u-ländernas problem att aktivt delta i det internationella handelssystemet.

Råvarusamarbetet

Sverige fortsätter att delta i det internationella råvarusamarbetet. Den tidigare höga svenska profilen har dock under 1980–1990-talen alltmer ersatts av en betydligt lägre aktivitetsnivå på grund av ändrade politiska och ekonomiska förutsättningar. Tron på regleringstänkande har successivt fått vika för marknadsanpassade lösningar på råvarusektorns problem. I den mån internationella råvaruavtal innehåller reglerande mekanismer utgör de en del av den gemensamma handelspolitiken, där EU har en exklusiv kompetens. För andra råvaruavtal gäller blandad kompetens. Råvaruavtal med blandad kompetens mellan medlemsländerna och EU gäller kaffe, kakao, naturgummi, jute, tropiskt timmer och spannmål. EU:s medlemsländer söker genom ett omfattande samrådsförfarande uppträda gemensamt på hela råvarufältet.

För utvecklingsländerna finns sedan 1970-talet en gemensam grundsyn om en stimulansordning genom tullsänkningar från de industrialiserade ländernas sida. Systemet "Generalized System of Preferences" (GSP) omfattar tullförmåner för ett stort antal industrivaror och för ett begränsat antal jordbruksvaror. GSP-systemet är en del av den gemensamma handelspolitiken inom EG. Nu är två förordningar om u-landspreferenser i kraft, en för industrivaror och en för jordbruksvaror. Dessa system har det traditionella målet att främja export genom att främja den grundläggande ekonomiska tillväxten i utvecklingsländerna. I förordningarna anges att särskilda stimulansordningar i form av tullsänkningar till skydd för arbetstagares rättigheter och miljöskydd får införas fr.o.m. januari 1998. Dessa är nya grunder till preferensbehandling med syfte att förbättra utvecklingen på social- och arbetsmarknadsområdet samt miljöområdet i utvecklingsländerna. Sverige verkar för att stödja en hållbar utveckling på miljöområdet samt för förbättrade arbetsvillkor. Regeringen arbetar konsekvent inom tullområdet med att förenkla regelverket och för en ökad liberalisering och frihandel. Målsättningen är att förordningen om förmåner baserade på sociala villkor och/eller miljövillkor skall beslutas under det första kvartalet 1998.

I gällande förordningar anges även att de mest utvecklade länderna skall kunna uteslutas från systemet på grund av sin utvecklingsnivå. I den presenterade förordningen anges Hongkong, Singapore och Sydkorea som aktuella länder för uteslutning. De mest utvecklade länderna utesluts ur GSP-systemet den 1 maj 1998.

30.5 Förhandlingar om ett multilateralt investeringsavtal

Förhandlingar om ett multilateralt investeringsavtal pågår sedan hösten 1995 i OECD. Tidsfristen för förhandlingarna har utsträckts till OECD:s ministermöte våren 1998. I förhandlingarna deltar OECD-länderna och kommissionen, men avtalet skall även vara öppet för andra länder att ansluta sig till.

Målsättningen är att skapa säkra, ickediskriminerande, förutsättningar för utländska investerare och investeringar. Det skall finnas en hög nivå på åtaganden om investeringsliberalisering och skydd av investeringar samt en effektiv tvistlösningsmekanism.

Sedan förhandlingarnas början har stora steg tagits mot ett färdigt avtal. Textförslag har presenterats för flertalet av de element som skall bygga upp avtalet. Vissa frågor kvarstår emellertid att lösa, t.ex. tilldrar sig miljö, arbetstagares rättigheter och extraterritoriell tillämpning av lagar på investeringsområdet stort intresse i förhandlingarna. Nyckelproblemen inför slutfasen av förhandlingarna gäller i vilken utsträckning olika typer av undantag skall medges från huvudregeln om icke-diskriminering. Sverige lägger stor vikt vid att ett avtal med så liberala och bindande regler som möjligt kommer till stånd och att länder utanför OECD-kretsen ansluter sig till det. Sverige stöder och deltar därför aktivt i förhandlingarna.

Kommissionen presenterade i juni 1997 ett nytt direktivförslag om harmonisering av medellång och lång exportkreditförsäkring. Förslaget, som är baserat på artikel 113 i Romfördraget, avser affärer som har en risktid på mer än två år med länder utanför unionen. Förslaget har samband med de riktlinjer om premiesättning m.m. som antogs av OECD:s konsensusgrupp i juni 1997. Sedan förslaget omarbetats på basis av synpunkter från medlemsstaterna presenterade ordförandeskapet under senhösten en reviderad version som samtliga medlemsstater förefaller kunna acceptera. Rådet väntas godkänna detta förslag under början av 1998. Förslaget innebär inte att verksamheten på detta område harmoniseras i någon högre grad, utan medför framför allt en större öppenhet genom de notifieringssystem som stadgas.

Kommissionen framlade i augusti 1997 på basis av statsstödsregler ett meddelande om avveckling av statligt stöd till exportkreditförsäkring på det konkurrensutsatta området. Med detta avses kommersiella risker på privata gäldenärer i de flesta OECD-länder med riskperioder på upp till två år. Syftet är att förhindra att statsstödd verksamhet konkurrerar på ojämlika villkor med privat försäkringverksamhet. Regeringen fattade redan i juni 1997 och på basis av riksdagens godkännande beslut om att Exportkreditnämnden senast vid utgången av 1997 skulle upphöra med den verksamhet som omfattades av meddelandet.

30.7 Antidumpningspolitik

Verksamheten mot påstått dumpad import från tredje länder har under år 1997 haft ungefär samma omfattning som tidigare. Vid slutet av året var antidumpningstullar i kraft i ett knappt 80-tal fall, och undersökningar pågick i ett 20-tal fall.

I några uppmärksammade fall har dock inte kommissionen lyckats få medlemsländernas stöd (oblekt bomullsväv från Egypten, Indien, Indonesien, Kina, Pakistan och Turkiet) eller tvingats ändra sina förslag för att få dem antagna (lax från Norge, handväskor från Kina). Det bör också noteras att antidumpningsåtgärderna mot elektroniska mikrokretsar från Japan och Sydkorea avvecklats under året. Sverige har fortsatt att driva en starkt kritisk linje till politiken på antidumpningsområdet.

31 EU:s utvecklingssamarbete

Utvecklingssamarbetet är en integrerad del av unionens samlade externa politik och skall enligt Unionsfördraget vara ett komplement till medlemsstaternas nationella politik. Målsättningarna för den gemensamma politiken är en varaktig ekonomisk och social utveckling, integration i världsekonomin samt kamp mot fattigdomen i utvecklingsländerna. Dessutom skall biståndspolitiken bidra till att utveckla demokratin och

31.1 Humanitärt bistånd och återuppbyggnadsfrågor

Gemenskapens humanitära bistånd hanteras av Europeiska byrån för humanitärt bistånd (ECHO). ECHO, som nu har existerat i fem år, finansierar drygt en femtedel av det totala internationella humanitära biståndet och är därmed den största enskilda finansiären av humanitär hjälp. ECHO är verksam i ett 60-tal länder och kanaliserar merparten av stödet via internationella organisationer och drygt 170 enskilda organisationer med vilka man har ramavtal.

I en särskild rapport, 2/97 från revisionsrätten i Luxemburg, har gemenskapens humanitära biståndsinsatser för 1992–1995 granskats. Rapporten pekade på positiva resultat med inrättandet av ECHO men också på brister i samordningen av biståndet. Revisionsrätten rekommenderade därför att upprätta av en speciell stadga för det humanitära biståndet.

Även om ECHO utför vissa kortare återuppbyggnadsinsatser hanteras merparten av rehabiliteringsbiståndet på generaldirektorat VIII. Nära samråd sker mellan ECHO och övriga direktorat för att åstadkomma koppling mellan katastrof-, rehabiliterings- och utvecklingsinsatser i samarbetsländerna.

31.2 Samarbete med enskilda organisationer

Rådsbehandlingen av de förslag till förordningar om bistånd via enskilda organisationer som påbörjades år 1995 fortsatte under år 1997. Medlemsländerna kunde enas om en gemensam ståndpunkt både beträffande den förordning som reglerar samfinansieringsprojekt mellan EU och enskilda organisationer i medlemsländerna och den förordning som reglerar decentraliserat samarbete som genomförs av icke-statliga organisationer i gemenskapen och i samarbetsländerna. Behandlingen i kommissionen av ett förslag till förenkling av avtalsformerna för samarbetet med enskilda organisationer är ännu inte avslutad.

31.3 EU:s livsmedelsbistånd 1997

Unionen är en stor givare av livsmedelsbistånd, vilket uppgår till ca 10% av den totala biståndsbudgeten. Under 1990-talet har dock EU:s livsmedelsbistånd successivt minskat, och nuvarande nivå innebär en halvering jämfört med nivåerna i början av 1990-talet. Den nya förordning (EG) nr 1292/96 som antogs förra året har medfört en större fokusering på den övergripande livsmedelssäkerheten vid årets biståndsinsatser, vilket ses som något positivt från svensk sida.

Vidare har en ny förordning för upphandling av livsmedelsbistånd antagits under 1997. Man har även under året diskuterat en uppförandekod för livsmedelsbistånd. Även uppförandekoden innehåller aspekter som

ligger i linje med svensk biståndspolicy, bl.a. genom främjande av lokal produktion och marknad. Diskussionerna kommer att fortsätta under 1998. Skr. 1997/98:60

31.4 Miljöfrågor

En förordning om åtgärder som vidtagits på miljöområdet i utvecklingsländerna inom ramen för hållbar utveckling, (EG) nr 722/97 antogs av rådet år 1997. Förordningens syfte är att genomföra rekommendationerna från FN:s konferens om miljö och utveckling, bidra till att integrera miljödimensionen i de utvecklingsprocesser som stöds i utvecklingsländerna och därigenom förbättra människors livsmiljö.

I förordningen slås fast att gemenskapen skall bidra med finansiellt stöd som ges i form av gävomedel och tekniskt bistånd för att underlätta att aspekter som rör miljö och hållbar utveckling integreras i utvecklingsprocessen i utvecklingsländerna.

Verksamheten skall koncentreras på vissa områden, för att bistå u-länderna att bl.a.

- utarbeta nationella strategier och andra riktlinjer för hållbar utveckling,
- bevara biologisk mångfald,
- bevara särskilt utsatta områden, såsom marin miljö,
- förbättra markutnyttjandet,
- förbättra stadsmiljön,
- tillämpa och överföra teknik som är särskilt anpassad till lokala förhållanden,
- undvika utsläpp som är skadliga för klimatet.

Stödet kan lämnas för pilotprojekt samt för att utarbeta riktlinjer, miljökonsekvensbedömningar och utvärderingar av den förda politiken. Mottagare är inte bara regeringar och regioner utan också regionala myndigheter, enskilda organisationer m.fl., inte minst på lokal nivå.

Förutom stödet som utgår direkt från EU:s budget (45 miljoner ecu för perioden 1997–1999) skall möjligheten till medfinansiering också undersökas särskilt hos medlemsstaterna och hos multilaterala, regionala eller andra organisationer.

Kommissionens projektförslag skall presenteras för en rådgivande kommitté. Kommissionen är beslutande och lämnar en årlig rapport till parlamentet och rådet.

31.5 Jämställdhet i utvecklingssamarbetet

EU:s ministerråd antog i december 1995 en resolution som slår fast att ett jämställdhetsperspektiv skall genomsyra allt utvecklingssamarbete, såväl inom kommissionen som i medlemsländerna. I resolutionen framhålls bl.a. att både kvinnor och män skall delta i planering och medverka i alla led av genomförande och utvärdering. Enligt rådets beslut genomfördes

under hösten 1997 en översyn av vad som gjorts på området. Rapporteringen visade att både kommissionen och EU:s medlemsländer nu arbetar mer systematiskt för att uppmärksamma både kvinnor och män i utvecklingssamarbetet, t.ex. vad gäller fattigdomsbekämpning, demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Sverige har framhållit att större satsningar krävs för att utvecklingssamarbetet skall omfatta både kvinnor och män.

Sverige har under 1997 presenterat ett förslag till förordning om integrering av jämställdhet i utvecklingssamarbetet (dok 97/0151 SYN). Förordningen skall styra en budgetpost om 5 miljoner ecu som kan ställas till förfogande för rådgivning, metodutveckling och utbildning för att integrera jämställdhet i kommissionens utvecklingssamarbete. Förslaget, som under 1997 har godkänts av ministerrådet och parlamentet i en första läsning, förväntas antas under 1998. Redan nu kan dock kommissionen ta i anspråk medel från anslaget.

31.6 Samarbete om reformer av FN:s biståndsverksamhet

EU har under året spelat en konstruktivt drivande roll inom många delar av arbetet med att reformera FN. Den gemensamma ståndpunkten för reformering av FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, på svenskt initiativ, utarbetades och antogs i EU under 1996, har under 1997 varit en viktig utgångspunkt för EU:s agerande. Ståndpunkten inriktas på att stärka FN bl.a. genom att effektivisera och konsolidera verksamheten.

När höstens generalförsamling behandlade generalsekreterarens omfattande reformförslag, som presenterats i juli 1997, kom EU:s samarbete naturligt att breddas till att omfatta hela reformpaketet. Regelbundna och täta samråd skedde dels i förmöten i New York inför förhandlingarna, dels i rådsarbetsgruppen för FN-frågor. Även om det inte fanns enighet på detaljnivå kring alla förslag höll den gemensamma linjen i generalförsamlingens övergripande förhandlingar. EU:s enighet och drivande roll bidrog starkt till att förhandlingarna framgångsrikt kunde avslutas genom att två reformresolutioner antogs före årets slut. Från EU:s sida hade Sverige gärna sett att besluten om reformer gått längre än vad som blev fallet. De representerar ett viktigt steg framåt i reformarbetet och utgör en bra grund för EU:s fortsatta samarbete i reformprocessen.

31.7 Stöd till befolkningsprogram i utvecklingsländer

Rådet har under 1996 och 1997 behandlat kommissionens förslag att gemenskapen skall inleda samarbete för att stödja utvecklingsländers arbete att utveckla, genomföra och utvärdera program och projekt på befolkningsområdet. Samarbetet skall vara baserat på principen att individer och familjer fritt och välinformerat skall kunna fatta beslut om antal barn och tiden mellan födslarna. Programmet skall, bl.a. genom utbildning av kvinnor, bidra till att skapa sociokulturella och ekonomiska förutsättningar för familjeplanering. Programmet skall hjälpa till att utveckla och omstrukturera hälsovårdssystemen så att tillgången till och kvaliteten

på hälsoservice på det reproduktiva området förbättras och därigenom minskar hälsoriskerna för kvinnor och barn. EU-förslaget saknade inledningsvis den helhetssyn som genomsyrar handlingsprogrammet från Kairo. Genom bl.a. svenskt agerande fick förslaget en bättre inriktning och omfattar nu även ungdomars roll och våld mot kvinnor. Den slutliga förordningen (EG) nr 1484/97, antogs den 22 juli 1997.

31.8 Narkotikabekämpning

EU har länge, inom ramen för Loméavtalen, samarbetat med utvecklingsländer på narkotikaområdet. Under perioden 1987–1994 har totalt 67 miljoner ecu satsats på ett stort antal projekt i utvecklingsländer.

Det förslag som 1995 lades fram av kommissionen om samarbete mellan nordliga och sydliga länder inom bekämpningen av narkotika och narkotikaberoende behandlades under 1996 och 1997 av rådet.

Förslaget avser i huvudsak att ge stöd till utvecklingsländer när de upprättar och genomför av nationella handlingsplaner som skall identifiera mål, strategier och prioriteringar för narkotikabekämpningen i landet. Planen skall omfatta ett integrerat angreppssätt som spänner över olika discipliner och sektorer, t.ex. förebyggande åtgärder, polissamarbete, kontroll av handel och alternativutvecklingsprogram. Detta skall enligt förslaget ske i nära samarbete med FN:s narkotikaprogram. Förordningen (EG) nr 2046/97 antogs av rådet 13 oktober 1997.

31.9 Minröjning

EU fortsatte under året sitt omfattande bistånd till minröjning, minoffren och därmed relaterade aktiviteter. Ytterligare ca 40 miljoner ecu anvisades för dessa ändamål, varigenom EU:s samlade bidrag (sedan 1992) ökade till ca 110 miljoner ecu.

Huvuddelen, uppskattningsvis 25 miljoner ecu, täcktes som vanligt med olika biståndsanslag och gick till minröjningsoperationer främst i Bosnien, Angola, Kambodja och Laos samt humanitära insatser i främst Afghanistan, norra Irak, Bosnien och Angola. Av de återstående 15 miljonerna, som täcktes med GUSP-medel och varav 7 miljoner avsattes redan hösten 1996, gick 8 miljoner till Internationella röda korskommitténs särskilda appell om stöd till minoffren och 1,43 miljoner till kommitténs verksamhet i f.d. Jugoslavien och Irak. Vidare anvisades 2,07 miljoner som stöd till den ekonomiska samarbetsorganisationens South African Development Community (SADC) regionala minröjningsprogram i södra Afrika samt 3,5 miljoner (via FN:s minfond) för minröjningsinsatser i Angola, Moçambique, f.d. Jugoslavien och Tadzjikistan.

Anmärkningsvärda framsteg har också noterats beträffande strävandena, främst i kommissionen och EU-parlamentet, för att uppnå gemensamma forskningsinsatser på minröjningsområdet. Av särskild vikt är den uppgörelse som träffades i december mellan rådet och parlamentet och som innebär att 15 miljoner ecu ställts till förfogande för dylika insatser inom ramen för ett av EU:s industriella utvecklings- och samarbetspro-

gram, det s.k. Esprit-programmet. Omnämnas förtjänar också det pilotprojekt med flygburen minfäلتsdetektering i Angola, med medverkan av ett tjugotal företag från olika medlemsländer, som drogs i gång i somras med kraftigt stöd från kommissionens biståndsavdelning (1,6 miljoner ecu). I tillägg kommer ett antal studier, seminarier och workshops, som genomförts i syfte att främja EU-satsningar på olika områden.

31.10 Makrofinansiellt stöd samt EIB:s projektutlåning till tredje land

Makrofinansiellt stöd som kompletterar anpassningsprogram som stöds av Internationella valutafonden har hittills utgått i första hand till reformländer i Central- och Östeuropa. Behoven bland dessa länder har dock minskat i takt med att den makroekonomiska balansen återställts. Under 1997 har beslut om nya insatser i Bulgarien (upp till 250 miljoner ecu) och Makedonien (40 miljoner ecu) fattats. Vidare har beslut fattats om en räddningsoperation för Georgien och Armenien, som egentligen inte är berättigade för makrofinansiellt stöd. Vid Sovjetunionens sönderfall fick de nya länderna bl.a. ärva skulder till EU efter en stödinsats för Sovjetunionen 1991. För Georgien och Armenien fanns inga förutsättningar att återbetala lånen. EU beslutade därför om en exceptionell insats bestående av långfristiga lån om sammanlagt 170 miljoner ecu och gåvor om sammanlagt 95 miljoner ecu för de båda länderna. Slutligen har makrofinansiellt stöd för Ukraina om 150 miljoner ecu förberetts, men något beslut har ännu inte fattats.

Europeiska investeringsbanken (EIB) finansierade projekt utanför EU för ca 3 244 miljoner ecu under 1997. Av dessa härrör 3 190 miljoner ecu från EIB:s egna medel och 55 miljoner ecu från EU:s budget eller från medlemsländernas budgetmedel (Europeiska utvecklingsfonden). Huvudsakligen finansierades projekt i Central- och Östeuropa och Medelhavsregionen, men även AVS-länderna (se nedan), ALA-länderna (asiatiska och latinamerikanska länder som omfattas av EU:s biståndsprogram) och Sydafrika kom i åtnjutande av projektfinsiering från EIB. Under 1997 beslutade styrelsen att möjliggöra en omfattande ökning av utlåningen till EU:s kandidatländer i syfte att förbereda dem på ett kommande medlemskap. EIB:s ram för utlåning till projekt i kandidatländerna uppgår till 7 miljarder ecu fram till början av år 2000, och dessa medel kommer huvudsakligen att finansiera transport-, energi-, telekommunikations- och miljöprojekt.

31.11 Samarbete med Afrika, Västindien och Stillahavsområdet

Inom ramen för Lomékonventionen samarbetar EU med de s.k AVS-länderna i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet. Samarbetet finansieras utanför ordinarie budget genom särskilda bidrag till Europeiska utvecklingsfonden (EUF).

Lomékonventionen täcker ett mycket brett spektrum, bl.a. politisk dialog, utvecklingssamarbete samt handel och råvaror. Konventionen undertecknades första gången år 1975 (Lomé I) och har förlängts vid ett antal tillfällen. En revidering av nuvarande konvention, Lomé IV, antogs vid ett extra ministermöte i november 1995 och godkändes av riksdagen samma år (prop. 1995/96:36, bet. 1995/96:UU 24, rskr. 1995/96:257.). Den har ännu inte trätt i kraft, trots att ett stort antal länder, såväl bland EU:s medlemsstater som bland AVS-länderna, har ratificerat den reviderade konventionen. Sverige ratificerade konventionen den 13 juni 1996.

I april ägde det årliga ministermötet mellan EU och AVS-länderna rum i Luxemburg. Då upptogs Sydafrika i AVS-medlemskretsen, som därmed omfattar 71 länder.

Lomé IV löper ut den 29 februari år 2000. Förhandlingar om samarbetet mellan EU och AVS-länderna efter Lomé IV skall inledas senast i september 1998. Förberedelserna inför dessa förhandlingar påbörjades i samband med att kommissionen vid utvecklingsrådet i november 1996 presenterade ett diskussionsunderlag i ämnet: Grönbok om förbindelserna mellan EU och AVS-länderna inför 2000-talet (KOM (96) 570 slutlig). År 1997 har präglats av ett omfattande förberedelsearbete i form av konsultationer och diskussioner, både i AVS-länderna och i EU-kretsen.

Med utgångspunkt i resultaten av förda konsultationer lade kommissionen i november fram ett förslag till politiska riktlinjer för samarbetet EU–AVS (KOM (97) 537). Kommissionens förslag sammanfattades under fem rubriker:

1. Förstärkt partnerskap med en tydligare politisk dimension.
2. Integrerat förhållningssätt till fattigdomsbekämpning.
3. Övergång från handelspreferenser till ett bredare ekonomiskt samarbete.
4. Större selektivitet i och striktare användning av samarbetsinstrumenten.
5. Geografisk differentiering inom ramen för en fortsatt sammanhållen AVS-grupp.

Förslaget diskuterades dels i allmänna rådet, dels i utvecklingsrådet, som i stort tillstyrkte kommissionens förslag. Mot denna bakgrund skall kommissionen tidigt år 1998 presentera ett förslag till förhandlingsmandat.

32 EU:s bilaterala och regionala förbindelser

EU:s förbindelser med tredje land och regionala organisationer ökar och får allt fastare former. Allt fler överenskommelser ingås vars syfte är att ange ramarna för en politisk dialog och främja samarbetet gällande t.ex. handel, ekonomiska och finansiella frågor och utbyte på de kulturella, sociala och tekniska områdena. Huruvida det är unionen eller gemenskapen som skall ingå avtal eller på annat sätt utveckla förbindelserna med tredje land eller internationella sammanslutningar är avhängigt EU:s grundfördrag.

32.1 Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) Skr. 1997/98:60

Medlemmar i EFTA är Schweiz, Norge, Island och Liechtenstein. De sistnämnda deltar i även EES, och de benämns nedan EES/EFTA-staterna. Liechtenstein inträdde i EES i maj 1995.

För Sveriges förbindelser med Norge och Island, vilka tillsammans svarar för en betydande del av Sveriges yttre ekonomiska förbindelser och även i övrigt står Sverige mycket nära, utgör EES-avtalet ett omfattande ramverk. Från svensk sida bedöms det löpande EES-arbetet vara en viktig länk till de tre EFTA-stater som även är med i EES och prioriteras således.

EES innebär att väsentliga delar av regelverket för EU:s inre marknad även gäller i och gentemot Norge, Island och Liechtenstein. Dessutom innefattas i EES-samarbetet ett antal s.k. angränsande politikområden, t.ex. forskning, utbildning och statistik, samt även utrikespolitisk dialog. EES reglerar vidare frihandel mellan Norge, Island och Liechtenstein sinsemellan.

Som EU-medlem är Sverige fortfarande egen avtalspart i EES-avtalet. Sedan inträdet i EU företräds Sverige dock – liksom övriga EU-länder – huvudsakligen av kommissionen i det löpande arbetet.

Två gånger under året har EU- och EES/EFTA-staterna mötts på ministernivå. Detta sker i EES-rådet, vars huvuduppgift är att ge övergripande politisk vägledning för samarbetet, men som även utnyttjas för en dialog om utrikespolitiska frågor. Vid årets första möte, i juni 1997, kunde EES-rådet bl.a. notera att EES-avtalet fungerar väl, att fortsatta framsteg gjorts i fråga om att införliva gemenskapslagstiftning i EES-avtalet och att framsteg gjorts även när det gäller EES/EFTA-staternas deltagande i gemenskapens kommittéer. Vidare betonades betydelsen av den utrikespolitiska dialogen inom ramen för EES-samarbetet. Vid det andra mötet, i november 1997, kunde EES-rådet konstatera att samarbetet fortsatt att fungera väl under året samt att takten i införlivandet av regelverk i EES-avtalet ökat. Rådet underströk vikten av att EES/EFTA-staterna deltar i förverkligandet av den inre marknaden.

Av de frågor som har behandlats i EES under året kan nämnas handel med bearbetade jordbruksprodukter, veterinära gränskontroller, ursprungsregler och ömsesidigt erkännande av provningsresultat samt sjöfartstransporter.

Ny relevant EU-lagstiftning för den inre marknaden skall i princip alltid föras över även till EES-avtalet genom beslut i gemensamma EES-kommittén, som möts månadsvis. EES-kommittén är ett viktigt forum för ömsesidigt informationsutbyte. Mycket av det löpande arbetet sker i olika undergrupper.

Sektorförhandlingar med Schweiz

Då Schweiz år 1992 valde att ställa sig utanför EES regleras mycket av unionens – och alltså Sveriges – handel med Schweiz alltså av det bilaterala frihandelsavtal mellan EG och Schweiz som fanns redan före EES.

De bilaterala s.k. sektorförhandlingar som inleddes i slutet av 1994 mellan EU och Schweiz, i syfte att knyta Schweiz närmare EU:s inre marknad, fortsatte under 1997, men kunde inte slutföras under året. Förhandlingarna rör flera sektorer: offentlig upphandling, forskning och utveckling, ömsesidigt tekniskt erkännande, bearbetade jordbruksprodukter, luft- och landtransporter samt personers fria rörlighet. EU eftersträvar en samlad, balanserad förhandlingslösning.

Det är fortfarande och framför allt de svåra frågorna på landtransportområdet som förhindrar en lösning av hela avtalspaketet.

32.2 De baltiska staterna

EU:s förbindelser med de baltiska staterna inträdde i ett kvalitativt nytt skede under 1997. Europeiska kommissionen rekommenderade i juli EU att inleda direkta medlemskapsförhandlingar med sex kandidatländer, däribland Estland. Europeiska rådets beslut vid toppmötet i Luxemburg att följa denna rekommendation och att påskynda förberedelserna för förhandlingar även med Lettland och Litauen innebär att ett avgörande steg mot integration av de baltiska staterna med EU har tagits. I och med detta är det inte längre en fråga om huruvida, utan snarare om när de baltiska länderna kommer att upptas som medlemmar av EU.

EU:s bistånd till de baltiska länderna har även fått en tydligare förmedlemskapskaraktär än tidigare. Inom Europeiska kommissionens biståndsprogram för de centraleuropeiska och baltiska staterna, Phare, har ökade insatser avsatts med uttalat syfte att främja övergången till marknadsekonomiska, demokratiska och socialt integrerade samhällen, möjliga att ansluta till EU. Den totala budgeten 1997 var för Lettland 37,6 miljoner ecu, Litauen 43,2 miljoner ecu och Estland 30,8 miljoner ecu. Europaavtalen med Estland, Lettland och Litauen har ratificerats av alla parter och förutses träda i kraft den 1 februari 1998.

Särskild uppmärksamhet har riktats mot det rättsliga samarbetet, bl.a. med syfte att förbättra gränsbevakningen i de baltiska länderna. Dessa länders gränser blir, vid ett framtida EU-medlemskap, EU:s yttre gränser.

32.3 Östersjöregionen

Östersjöstaternas råd (CBSS – Council of the Baltic Sea States), i vilket Europeiska kommissionen är medlem sedan starten 1992, består i övrigt av de fem nordiska länderna, de tre baltiska staterna, Polen, Ryssland och Tyskland. Rådet ger härmed unika möjligheter för samordnade insatser för regionens utveckling. Kommissionens "Östersjöinitiativ", som sedermera fastställdes av Europeiska rådet och lades fram vid Östersjöstaternas regeringschefsmöte i Visby 1996, tar fasta på detta förhållande.

Som en uppföljning av initiativet och Visbymötet, antog utrikesministrarna i Kalmar den 2–3 juli 1996 ett handlingsprogram inom områdena mellanfolkligt samarbete, medborgerlig säkerhet, ekonomiskt samarbete samt miljö. Huvuddelen av programmet berör frågor av betydelse för anpassningen av kandidatländerna till EU.

Kommissionen bidrar till genomförandet av Visbyprocessen genom att delta aktivt i den av regeringscheferna initierade aktionsgruppen mot organiserad brottslighet samt genom att under verksamhetsåret 1996/97 leda den viktiga arbetsgruppen för ekonomiskt samarbete. Kommissionen har tagit initiativ till att organisera ett näringslivsråd (Baltic Sea Business Advisory Council) för att stärka det ekonomiska samarbetet i regionen. Detta förberedde under hösten tillsammans med det s.k. Baltic Sea Business Summit (en sammanslutning av företagsledare i Östersjöregionen) förslag som överlämnades vid det toppmöte mellan Östersjöstaternas regeringschefer som ägde rum i Riga i januari 1998.

En viktig aspekt på samarbetet i Östersjöstaternas råd är att Ryssland är medlem. Ett förstärkt regionalt samarbete grannländer emellan ökar den politiska stabiliteten i området. Det finska initiativet under 1997 till en "nordlig dimension" befäster ytterligare de möjligheter och behov som finns för en fortgående integrering av alla länder i norr. I denna process spelar EU en allt viktigare roll.

Kommissionen stödjer CBSS MR-kommissarie genom sekondering av personal från de baltiska staterna och Ryssland. Bidrag till den gemensamma satsningen på reformering av universiteten i Tartu, Riga och Vilnius genom EuroFaculty har lämnats av samtliga medlemmar i CBSS.

Europeiska unionen har också på andra sätt visat Östersjöregionen fortsatt uppmärksamhet. Det gränsöverskridande regionala samarbetet (Cross Border Cooperation, CBC) har vidareutvecklats, bl.a. genom utökade möjligheter att stödja småskaliga samarbetsprojekt mellan de vid Östersjön belägna EU-staterna och Estland, Lettland, Litauen och Polen. Riktlinjer har också utarbetats för bidrag till CBC-projekt i vilka man kan kombinera samarbetsprogrammen för de centraleuropeiska och baltiska staterna (Phare) respektive Ryssland och övriga OSS-länder (Tacis) med varandra och med EU:s särskilda program för regional fysisk planering, Interreg II C. För att avhjälpa vissa brister i den administrativa kapaciteten, framför allt i de baltiska staterna, har kommissionen gett särskilt stöd till de regionala och lokala organ som skall ansvara för genomförandet av projekten i CBC-programmen.

32.4 Centraleuropa

EU fortsatte under 1997 att bygga ut och förstärka relationerna med länderna i Central- och Östeuropa enligt den i Essen 1994 fastlagda strategin. Denna förmedlemskapsstrategi har som syfte att förbereda och bana väg för dessa länders medlemskap i EU. De viktigaste verktygen i denna process är associeringsavtalen (Europaavtalen), den strukturerade dialogen, vitboken för lag Anpassning och biståndsprogrammet Phare. EU har Europaavtal i kraft med Bulgarien, Polen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien och Ungern. Avtalet med Slovenien förutses träda i kraft under 1998.

Europaavtalens mål är att ge en ram för politisk dialog, främja ökning av handeln, etablera goda ekonomiska relationer, ge en ram för tekniskt och ekonomiskt bistånd från EU, främja kulturellt samarbete, och allmänt vara en ram för associeringsländernas gradvisa integration i gemenskapen.

I juli 1997 publicerade Europeiska kommissionen sina utlåtanden om kandidatländerna. I dessa yttranden har kommissionen bedömt hur länderna uppfyller kraven för medlemskap i EU. Kommissionen föreslog att EU skulle inleda medlemskapsförhandlingar med Estland, Polen, Slovenien, Tjeckien och Ungern. Dessa utlåtanden behandlades sedan av medlemsländerna och ministerrådet under hösten 1997, bl.a. i en särskild arbetsgrupp för utvidgningen. Europeiska rådet i Luxemburg beslutade i december hur de kommande medlemskapsförhandlingarna skall genomföras.

De bilaterala relationerna med kandidatländerna inom ramen för Europaavtalen har EU under 1997 skött genom ett omfattande samarbete i associeringsråd, associeringskommittéer, parlamentariska associeringskommittéer och olika undergrupper. Associeringskommittéerna fungerar som ett nav för verksamheten. Ministerrådsarbetsgruppen för Central-europa har också haft en central uppgift. Arbetet har i stort sett varit framgångsrikt. Kandidatländerna har dock varit kritiska mot hur den strukturerade dialogen bedrivits på EU-sidan. Den har uppfattats som alltför formaliserad och substanslös med bristfälligt deltagande av bl.a. EU-ministrarna. Inom EU har man tagit fasta på detta och har föreslagit flexiblere samarbetsformer som mer anpassats till respektive kandidatland.

Liksom under 1996 har jordbruksfrågor varit ett viktigt samarbets- och problemområde. Främst har man arbetat med att anpassa Europaavtalen med anledning av att EU fått tre nya medlemsländer samt med anledning av resultaten från Uruguayrundan. Även vinhandeln mellan EU och kandidatländerna har stått på dagordningen flera gånger. Sverige har hela tiden agerat för att EU i enlighet med förmedlemskapsstrategin skall bereda kandidatländerna ökat tillträde till den gemensamma marknaden. Andra viktiga frågor har varit tjeckiska och slovakiska krav på importdepositioner, något som EU ansett strida mot Europaavtalen och WTO och som båda länderna till slut tog bort.

32.5 Ryssland samt övriga OSS-stater

Ryssland

I EU:s utrikespolitiska samarbete intar relationerna till Ryssland en central plats. Ett gott förhållande mellan EU och ett demokratiskt Ryssland är av avgörande betydelse för stabiliteten i Europa. EU verkar därför aktivt för ett partnerskap med Ryssland i syfte att stärka landets demokratiska och ekonomiska reformprocesser. Ett annat övergripande mål är att integrera Ryssland i europeiska samarbetsstrukturer och undvika att nya skiljelinjer skapas i Europa. Sverige deltar aktivt i utformandet av EU:s samlade Rysslandspolitik.

I och med ikraftträdandet av partnerskaps- och samarbetsavtalet (se nedan) har en ny fas inletts i EU:s relationer med Ryssland. Sverige tog därför initiativ till att rådet den 24 november debatterade relationerna till Ryssland i syfte att bl.a. se över möjligheterna att eliminera vissa handelshinder, inte minst i syfte att stödja Ryssland i den anpassning som är nödvändig för ett framtida WTO-medlemskap.

För förverkligandet av den handlingsplan som EU antog 1996 spelar det fortsatta Tacis-programmet en viktig roll. Årsprogrammet för 1997, till ett belopp av 128 miljoner ecu (inklusive utnyttjandet av vissa horisontella program), avsåg insatser inom företagsrestrukturering, utbildning, socialt reformarbete, transporter, energi och miljö. Härutöver ges fortsatt stöd till förbättrandet av kärnsäkerheten. Även utökad regionalt samarbete vid Rysslands västgränser ingår i Tacis-samarbetet. Det kan noteras att Sverige genom Östekonomiska institutet har fått ett betydelsefullt Tacis-uppdrag som avser samverkan med Russian European Centre for Economic Policy.

Ukraina

EU ägnade fortsatt betydande uppmärksamhet åt relationerna till Ukraina under det gångna året. Framför allt har oron över den stagnerade reformprocessen, vilken delats av Sverige, varit i fokus. Prioriteringarna för bidrag till en demokratisk och ekonomisk reformutveckling i Ukraina, vilka fastställdes i EU:s aktionsplan under 1996, fortsatte att gälla. Ett aktivare genomförande av aktionsplanen är eftersträvansvärt, och från svensk sida har inte minst vikten av att stärka det civila samhället i Ukraina betonats. I september hölls det första toppmötet mellan EU och Ukraina i Kiev, där såväl EU:s ordförandeskap som kommissionen betonade vikten av att Ukraina genomför ekonomiska och sociala reformer. Bristen på gensvar från den ukrainska ledningen var en besvikelse.

EU:s partnerskaps- och samarbetsavtal med Ukraina beräknas kunna träda i kraft under början av 1998, vilket torde komma att ytterligare bidra till utvecklingen av relationerna mellan EU och Ukraina.

En stötesten i relationerna mellan EU och Ukraina det gångna året har varit uppfyllandet av det "Memorandum of Understanding" från 1995 mellan kommissionen, G7 och Ukraina, som innehåller ett ömsesidigt åtagande att stänga kärnkraftverket i Tjernobyl senast år 2000. Vidare beslutades under året att bygga en ny sarkofag över den havererade reaktorn i Tjernobyl. EU, såväl som Sverige, har förbundit sig att bidra finansiellt till detta projekt.

Ett nytt Tacis-program för 1998 som omfattar samarbetsprojekt inom institutionsbyggnad, ekonomiska reformer och utveckling av den privata sektorn, samt energi och miljö är under förhandling med den ukrainska motparten.

Vitryssland

Det politiska klimatet i Vitryssland försämrades ytterligare under det gångna året och medförde grava inskränkningar av de grundläggande friheterna och kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Den rådande bekymmersamma konstitutionella, politiska och ekonomiska situationen i landet föranledde ministerrådet att i upprepade slutsatser och uttalanden, vilka stöddes av Sverige, inta en ståndpunkt i förhållande till Vitryssland.

I avsaknad av övertygande ansträngningar från vitrysk sida att gå vidare med nödvändiga demokratiska reformer har man tills vidare beslutat

avbryta genomförandet av interimsavtalet, skjuta upp ingåendet av partnerskaps- och samarbetsavtalet och dra in stödet för Vitrysslands medlemskap i Europarådet. Bilaterala ministerkontakter mellan EU och Vitryssland skall endast tas genom ordförandeskapet eller trojkan. Genomförandet av gemenskapens program för tekniskt bistånd, med undantag av humanitära projekt, regionala projekt och sådana projekt som direkt stöder demokratiseringsprocessen, skall frysas. Samtidigt avser man att genom ett särskilt Tacis-program erbjuda Vitryssland bistånd till demokratiseringsprocessen och utvecklingen av det civila samhället.

Moldova

EU:s partnerskaps- och samarbetsavtal med Moldova har inte trätt i kraft, och den politiska dialog som däri förutses har inte påbörjats. EU:s aktiviteter har därmed begränsats till uttalanden av ordförandeskapet i samband med för landet viktigare händelser. Det nederländska ordförandeskapet gjorde t.ex. ett uttalande på EU:s vägnar om det i maj ingångna samförståndsavtalet mellan Moldova och Transnistrien. Moldova har tillkännagett en önskan att stärka banden med EU.

OSS-länderna i Kaukasus och Centralasien

Även gentemot övriga länder i f.d. Sovjetunionen syftar EU:s politik till att främja en utveckling mot ökad stabilitet i regionen. Sverige har bidragit till utformningen av EU:s relationer med länderna i Kaukasus och Centralasien, bl.a. genom att föra fram vikten av att utveckla demokrati och marknadsekonomi, upprätthålla respekten för mänskliga rättigheter samt bilägga konflikter i områdena.

Partnerskaps- och samarbetsavtal

Redan 1994 ingicks s.k. partnerskaps- och samarbetsavtal mellan gemenskaperna och deras medlemsstater och Ryssland, Ukraina och Moldova. Motsvarande avtal ingicks 1995 med Kazakstan, Kirgizistan och Vitryssland och 1996 med Armenien, Azerbajdzjan, Georgien och Uzbekistan. I avtalen behandlas frågor om politisk dialog, varuhandel, affärsverksamhet och investeringar, betalningar och kapital, konkurrens- och immaterialrätt samt brottsförebyggande, kulturellt och finansiellt samarbete. I det handelspolitiska avsnittet tillerkänner parterna varandra mest-gynnad-nationsbehandling. Partnerskaps- och samarbetsavtalen skall ratificeras av samtliga avtalsslutande parter, en procedur som visat sig ta flera år i anspråk. Vad gäller avtalen med Ryssland, Ukraina och Moldova, vilka således undertecknades 1994, behövs dessutom ett anpassningsprotokoll för att göra Sverige, Finland och Österrike till avtalssparter. Även detta protokoll måste ratificeras av samtliga parter för att partnerskapsavtalet skall kunna träda i kraft. Denna procedur fördröjer därför ikraftträdandet med ännu något eller några år.

Sverige har varit drivande i frågan att finna en lösning för ett snabbt ikraftträdande av avtalen med Ryssland, Ukraina och Moldova. Sverige

har också tagit initiativet till att en förklaring har utarbetats om provisorisk tillämpning av anpassningsprotokollet. En sådan har också avgivits av samtliga parter i samband med undertecknandet. Detta har inneburit att avtalet med Ryssland, som en direkt följd av förklaringen om provisorisk tillämpning, kunde träda i kraft den 1 december 1997.

Sverige har ratificerat samtliga partnerskaps- och samarbetsavtal.

Barentssamarbetet

Barentsrådet bildades i januari 1993. Rådet består av utrikesministrarna i de fem nordiska länderna och Ryska federationen samt en representant för Europeiska kommissionen. Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Nederländerna, Polen, Storbritannien, Tyskland och USA är observatörer. Sverige innehade under 1997 ordförandeskapet i Barents euro-arktiska råd (Barentsrådet). Ordförandeskapet överlämnades till Norge vid ett utrikesministermöte i Luleå den 19–20 januari 1998.

Under året har banden mellan EU och Barentssamarbetet stärkts bl.a. genom ett särskilt möte med kommissionen i Bryssel och Barentsrådets ämbetsmannakommitté. Kommissionen deltar numera mera aktivt i arbetet än tidigare. Kommissionen har genom Tacis- och Interregprogrammen lämnat ansevärda bidrag till projekt främst syftande till ökad kärnsäkerhet, energieffektivisering, bättre transportmöjligheter och nya gränsövergångar. Kommissionen kommer vid ministermötet i januari att lämna en utförlig redogörelse för sina insatser i regionen.

Kommissionen rapporterade vid Europeiska rådets möte i Luxemburg om sitt engagemang i olika regionala samarbetsinitiativ, bl.a. i Barentsrådet. Den positiva utvecklingen i Barentsregionen noterades. Ministerrådet uppmanades att behandla dessa rapporter.

32.6 Staterna i f.d. Jugoslavien (utom Slovenien) samt Albanien – västra Balkan

Bosnien-Hercegovina

Under 1997 har omfattande ansträngningar och resurser från EU:s håll lagts ned på att stödja fredsprocessen i Bosnien-Hercegovina. Bistånds- och återuppbyggnadsfrågor var i fokus även under 1997, liksom de komplicerade flykting- och återvändningsfrågorna.

EU har varit en av huvudaktörerna i de konferenser som under 1997 hållits om genomförandet av det bosniska fredsavtalets civila delar. Vid mötet med rådet för fredsavtalets genomförande (Peace Implementation Council, PIC) i Bonn den 9–10 december antogs slutsatser som bl.a. innehöll ett stärkande av mandatet för den höge representanten. Denne skall om parterna inte kan komma överens i frågor som är viktiga för fredsprocessen kunna besluta interimistiskt i deras ställe, och den höge representanten skall ges möjlighet att avsätta politiker som motarbetar fredsavtalets genomförande. Vid mötet betonades återigen parternas eget ansvar för fredsprocessen och behovet av att ställa krav på parterna för att de skall komma i åtnjutande av bistånd från EU och andra givare. Sverige

deltog aktivt i processen och betonade att det civila genomförandet måste fortsätta med oförminskad kraft och där särskilt att resultaten från höstens lokalval genomförs så att de gemensamma institutionerna börjar fungera, samt att flyktingar och internflyktingar ges faktiska förutsättningar att återvända till sin hemorter.

Kroatien

Situationen i Kroatien har med anledning av att UNTAES-mandatet löper ut i början på 1998, då den exekutiva makten i östra Slavonien övergår till Kroatien, krävt särskild uppmärksamhet. Den internationella närvaron i Kroatien kommer i stället att domineras av OSSE. Sverige har uttryckt stöd för både OSSE:s och FN:s fortsatta engagemang i landet.

Förbundsrepubliken Jugoslavien

Vad gäller EU:s förhållande till Förbundsrepubliken Jugoslavien har framför allt utvecklingen i Kosovo följts med stor oro. Eftersom det alltjämt är EU:s uppfattning att en unionsnärvaro där skulle kunna bidra till en positiv politisk utveckling har EU även under 1997 drivit ett förslag om ett informationskontor i Pristina. EU förespråkar att Kosovo skall återfå politisk autonomi inom Förbundsrepubliken Jugoslavien samt att de mänskliga rättigheterna skall respekteras i området.

F.d. jugoslaviska republiken Makedonien

Även situationen i Makedonien har under 1997 funnits med på EU:s dagordning, mycket beroende på de tilltagande inter-etniska spänningarna mellan albaner och slaver inom det makedonska samhället. OSSE:s minoritetskommissarie har i sina ansträngningar haft framgångar, som samtliga EU-stater understött.

Albanien

Albanien drabbades i början av 1997 av en allvarlig kris med våldsamma upplopp som följd. EU, VEU och OSSE var snabbt på plats och lyckades förhindra en total samhällskollaps. Efter att demokratiska val kunnat genomföras den 29 juli har två ministerkonferenser genomförts under Italiens ledning. Vid dessa konferenser uttalades en bred vilja att stödja återuppbyggnad och återskapande av säkerhet. I mitten av juni 1998 kommer dessa ansträngningar att ses över vid ytterligare en ministerkonferens, denna gång i Tirana. EU deltar aktivt både inom dessa konferenser och genom bl.a. European Commission Monitor Mission.

Utvecklingssamarbete

Alltsedan konflikterna i f.d. Jugoslavien startade har EU varit den överlägset största biståndsgivaren. Insatserna i området härstammar från såväl Europeiska byrån för humanitärt bistånd som Phare (Bosnien-

Hercegovina, Makedonien och Albanien) och kommissionens GD 1A. Det är därför svårt att uppskatta det sammantagna värdet av insatserna men de torde överskrida 400 miljoner ecu, varav mer än 300 miljoner ecu har använts för återuppbyggnadsinsatser i Bosnien-Hercegovina. Insatserna har varit inriktade på humanitärt bistånd och stöd till det civila samhället. Ett genomgående tema har varit stöd till insatser som underlättar för flyktingar att återvända. Ett särskilt samarbete mellan EU och de mest berörda länderna Tyskland, Österrike, Schweiz och Sverige har förekommit i frågan om flyktingåtervändande.

Den årliga givarkonferensen för Bosnien-Hercegovina blev försenad och sammankallades av EU och Världsbanken gemensamt inte förrän i juli månad. Det uppställda målet om 1,4 miljarder USD för insatser under 1997 nåddes med god marginal. Det rådde bred enighet om att återuppbyggnadsbiståndet även fortsättningsvis skall villkoras till parternas medverkan i att fredsprocessen genomförs.

I oktober månad hölls en särskild givarkonferens för Albanien, även den under ledning av EU och Världsbanken.

Handelspolitiska relationer

EU har under 1997 förlängt avtalet om ensidigt handelstillträde till unionen för vissa varor i enlighet med dem som gällde för hela det forna Jugoslavien. Dessa s.k. autonoma handelsåtgärder omfattade under 1997 även Förbundsrepubliken Jugoslavien.

Ett handels- och samarbetsavtal mellan EU och Makedonien undertecknades under 1997 och trädde i kraft under december månad.

32.7 Turkiet

Turkiets utsikter att utveckla en närmare relation till EU och på sikt nå ett medlemskap har utgjort en central fråga i EU under året.

Sverige har verkat för att samma objektiva kriterier för medlemskap skall gälla alla ansökarländer, inklusive Turkiet, men också betonat Turkiets eget ansvar att komma till rätta med en rad problem. Turkiet måste fullt ut uppfylla de s.k. Köpenhamnskriterierna, som beslutades under toppmötet i Köpenhamn 1993. Det första av dessa behandlar de politiska kraven, såsom demokrati, pluralism, respekt för mänskliga rättigheter, skydd av minoriteter etc. Sverige har verkat för att EU skall utarbeta en strategi eller "färdplan" för Turkiet till vägledning och stimulans för efterlevnaden av kriterierna och utvecklande av en fördjupad relation mellan Turkiet och EU mot bakgrund av medlemskapsperspektivet. I ett första skede borde en kraftsamling ske till de områden som berör det politiska kriteriet.

Förhandlingar om förmånskoncessioner för handeln med jordbruksprodukter slutfördes den 25 april och avtalet förväntas träda i kraft den 1 januari 1998. Avtalet utgjorde en viktig etapp på vägen mot den liberalisering av handeln med jordbruksprodukter som föreskrevs i associeringsavtalet mellan Turkiet och gemenskapen och beslut 1/95 av associeringsrådet EG-Turkiet.

Det planerade associeringsrådet med Turkiet hölls den 29 april. EU bekräftade Turkiets medlemskapsperspektiv och slog fast att Turkiet skulle behandlas enligt samma objektiva kriterier och normer som övriga ansökarländer.

I en dialog mellan Grekland och Turkiet har länderna diskuterat frågan om att frigöra det s.k. finansiella protokollet som utlovats till Turkiet i samband med tullunionen. Någon lösning har inte uppnåtts, men båda parter har deklarerat sin vilja att fortsätta kontakterna under ledning av EU:s ordförandeskap. De meddelade att man hade tillsatt en grupp (s.k. wise men group) bestående av två representanter från vardera landet för att utarbeta rekommendationer om hur ett antal utestående frågor länderna emellan skulle kunna hanteras.

I samband med EU:s informella utrikesministermöte i Apeldoorn den 15–16 mars uppmanades kommissionen att utarbeta ett meddelande om den framtida utvecklingen av förbindelserna mellan EU och Turkiet mot bakgrund av den tullunion som trädde i kraft den 31 december 1995. Meddelandet presenterades den 18 juli och behandlades under hösten i rådsarbetsgruppen för Sydösteuropa och i de ständiga representanternas kommitté. Slutsatserna om meddelandet antogs vid Europeiska rådet i Luxemburg, och kommissionen uppmanades att lägga fram detaljerade förslag i enlighet med riktlinjerna i meddelandet. Detta omfattar följande områden som kan bli föremål för närmare samarbete mellan EU och Turkiet: mänskliga rättigheter och humanitära frågor, konsolidering av tullunionen, liberalisering av handeln med jordbruksprodukter, liberalisering av tjänstehandel, deltagande i gemenskapsprogram, samarbete om rättsliga och inrikes frågor, miljösamarbete, telekommunikationer och informationsteknik, samarbete om investeringar på industriområdet, regionalpolitiskt och gränsöverskridande samarbete, konsumentpolitiskt samarbete och återupptagande av den makroekonomiska dialogen.

Europeiska rådet i Luxemburg den 12–13 december beslutade, bl.a. på svenskt initiativ, att utarbeta en europeisk strategi för Turkiet. Rådet bekräftade att Turkiet har möjlighet att ansluta sig till unionen, att Turkiet skall bedömas på grundval av samma objektiva kriterier som övriga kandidatländer samt att en strategi för att förbereda Turkiets anslutning skall utarbetas. Strategin innebär framför allt möjligheter att fördjupa och bredda det samarbete som etablerades genom tullunionen. Dessutom inbjöds Turkiet till den europeiska konferensen, där frågor av gemensamt intresse kan behandlas, tillsammans med kandidatländerna i Central- och Östeuropa samt Cypern. Det slogs dock fast att Turkiet ännu inte är moget för reella anslutningsförhandlingar på grund av den politiska och ekonomiska situationen i landet. Närmandet mellan EU och Turkiet är även avhängigt politiska reformer i Turkiet, särskilt vad gäller respekten för de mänskliga rättigheterna. Turkiet måste även agera konstruktivt i fråga om relationerna med Grekland och bidra till en lösning av Cypernkonflikten.

Partnerskapet Europa–Medelhavet (den s.k. Barcelonaprocessen) etablerades vid Barcelonakonferensen den 28 november 1995. Partnerskapets syfte är att skapa en bas för samarbetet mellan EU och tolv icke-medlemsländer i Medelhavsregionen, nämligen Marocko, Algeriet, Tunisien, Egypten, Israel, Jordanien, Syrien, Libanon, Turkiet, Cypern och Malta samt den palestinska myndigheten.

Samarbetet skall omfatta politisk dialog, säkerhetspolitik, ekonomiskt och finansiellt stöd till partnerländerna och utbyte på de kulturella, sociala och tekniska områdena. Den politiska dialogen skall främja utvecklingen av demokratiska institutioner och respekten för mänskliga rättigheter. Den skall också tjäna som instrument för säkerheten i regionen. Barcelonaprocessen är inte avsedd att ersätta andra åtgärder för fred, stabilitet och utveckling i området. Däremot kan den bidra till att göra dessa framgångsrika. Motsatsen kan emellertid inträffa, dvs. att Barcelonaprocessen påverkas av en negativ utveckling i andra processer som berör regionen. Sålunda försvårades det politiska och säkerhetspolitiska arbetet under året i Barcelonaprocessen genom avsaknaden av framsteg i fredsprocessen i Mellanöstern.

Ministermötet på Malta i april skulle ha ägnats åt att granska processen sedan november 1995 och ange prioriteringar för det kommande arbetet men kom i stället huvudsakligen att ägnas diskussioner om åtgärder för att åter få i gång fredsprocessen. Ett möte mellan Yassir Arafat och den israeliska utrikesministern Levy kom till stånd.

Trots ett politiskt trögare förhandlingsklimat sökte partnerländerna under 1997 att, inom ramen för den politiska dialogen, fortsätta arbetet med att genomföra ett antal förtroende- och säkerhetskapande åtgärder, t.ex. upprättandet av ett nätverk mellan politiska forskningsinstitut i Europa och Medelhavsländerna, samt ett system för att förhindra och bemästra katastrofer. Andra förtroende- och säkerhetskapande åtgärder mellan partnerländerna har diskuterats under året inklusive möjligheten att på lång sikt upprätta en säkerhetsstadga för Medelhavet.

Inom ramen för det ekonomiska och finansiella partnerskapet har arbetet med att bedöma investeringshinder och att främja investeringar hos de tolv sydliga parterna i Medelhavsregionen fortsatt. En konferens om privata investeringar hölls i London i mars 1997. En analys görs av de sydliga parternas behov i fråga om ekonomisk modernisering. Ett expertmöte med detta syfte hölls i Bryssel i mars 1997. Ett Europa–Medelhavsenergiforum inrättades i maj 1997 i syfte att stärka energisamarbetet runt Medelhavet. Dess allmänna syfte är att bidra till att organisera och övervaka energisamarbetet samt utgöra en permanent ram för dialog och informationsutbyte.

Under året hölls även en konferens i Lissabon om transportfrågor runt Medelhavet.

Vidare har den konferens om lokal vattenförsörjning i Medelhavsområdet som hölls i november 1996 följts upp genom utarbetandet av ett gemensamt informationssystem för expertis och kunskap rörande vattenfrågor.

Ett miljöministermöte hölls i Helsingfors i november 1997. Ministrarna diskuterade upprättandet av ett handlingsprogram på kort och medellång sikt för prioriterade åtgärder på miljöområdet. Bland de viktigaste åtgärdsområdena ingår integrerad förvaltning av vatten, mark och kustområden, avfallshantering samt "hot spots" (betydande föroreningskällor). Vidare ingår bland de prioriterade områdena kontroll av erosion och jordförstöring samt ökenspridning. Ministrarna konstaterade att de erfarenheter som gjorts av miljösamarbetet runt Östersjön kunde användas för samarbetet runt Medelhavet.

Inom ramen för partnerskapet i sociala och kulturella frågor hölls i mars 1997 i Nederländerna en konferens om staten och det civila samhället samt i december en konferens om social- och hälsofrågor. Möten har hållits i Italien och Grekland om audiovisuellt samarbete. I Spanien hölls en konferens om det gemensamma audiovisuella och cinematografiska arvet.

Frihandel och ekonomiskt stöd är två viktiga komponenter i EU:s politik för Medelhavsområdet. EU har inlett förhandlingar om associeringsavtal med en rad Medelhavsländer i syfte att på sikt skapa ett frihandelsområde runt Medelhavet. Som ett första steg skall frihandel för industrivaror vara införd till år 2010. Hittills har avtal slutits med Israel, Marocko och Tunisien år 1995, med Jordanien i april 1997 samt med den palestinska myndigheten i juli 1997. Sverige ratificerade de tre förstnämnda under 1996 och kommer att ratificera avtalet med Jordanien under första halvåret 1998. Med undantag av interimsavtalet med den palestinska myndigheten, vilket är ett gemenskapsavtal och således inte behöver ratificeras av EU-ländernas parlament, har de övriga avtalen ännu inte trätt i kraft eftersom ratificeringsprocessen i EU-länderna inte avslutats.

Förhandlingar om associeringsavtal pågår med Egypten, Libanon och Algeriet. Förberedande samtal har under året förts med Syrien.

EU har anslagit 4 685 miljoner ecu för perioden 1996–1999 till utvecklingssamarbetet med länderna i Medelhavsregionen. Av detta svarade Sverige under 1997, genom sin medlemsavgift till EU, för 170 miljoner kronor.

Av EU:s Medelhavs bistånd för perioden var redan en del tidigare beslutat. Återstoden, ca 3 424 miljoner ecu, regleras genom den s.k. MEDA-förordningen, som anger beslutsformerna och huvudområdena för biståndssamarbetet. Biståndet utgår efter nationella och regionala strategier, vilka baseras på partnerländernas prioriteringar och i enlighet med målen och syftena i Barcelonadeklarationen och MEDA-förordningen. Biståndet skall gå till ekonomisk omvandling, till stärkande av den socio-ekonomiska jämvikten och stöd för utveckling av det civila samhället samt till regionalt samarbete. Beslut om att stödja projekt fattas av en kommitté, där medlemsstaterna är representerade.

Sverige tog under året initiativ till ett första EU-uttalande om våldet i Algeriet.

EU har under 1997 på olika sätt ökat sin närvaro i regionen, liksom sina politiska och ekonomiska ansträngningar för att fredsprocessen skall lyckas. Sverige bidrog till att unionen intog en konsekvent och fast hållning i frågor som rör den israeliska bosättningspolitiken, Jerusalems status, israeliska avspärningar av palestinska områden samt fördömanden av terrorism.

EU:s särskilda sändebud för fredsprocessen i Mellanöstern, Miguel Angel Moratinos, verkade under året bl.a. för att en gemensam dialog mellan EU och Israel om den palestinska ekonomin skulle leda till konkreta israeliska åtgärder. Han sökte även få Israels och palestiniernas accept för en uppförandekod i syfte att underlätta parternas fortsatta förhandlingar. Han initierade vidare inrättandet av en permanent säkerhetskommitté.

EU beslutade i april 1997 att inrätta ett program för att bistå den palestinska myndigheten i dess strävan att motverka terroristhandlingar. Förutom tekniskt inriktade insatser ingår i programmet att främja den palestinska polisens insikter om de mänskliga rättigheterna. Svensken Nils Eriksson utsågs att samordna detta biståndsprogram.

Vid Europeiska rådets möte i Amsterdam i juni 1997 antogs en appell i syfte att manifesteras EU:s fortsatta stöd till fredsprocessen. Vid Europeiska rådets möte i Luxemburg den 12–13 december ingick i ordförandeslutsatserna ett avsnitt om fredsprocessen i Mellanöstern. Slutsatserna trycker bl.a. på nödvändigheten av att parterna följer redan ingångna avtal. EU uttryckte sin beredvillighet att fortsatt stå till parternas förfogande.

EU var under 1997 ordförande i den multilaterala arbetsgruppen för regional ekonomisk utveckling i Mellanöstern inom ramen för Madridprocessen. Sverige deltog i den fjärde regionala ekonomiska konferensen (MENA IV) för Mellanöstern och Nordafrika, som hölls i Doha i Qatar i november 1997. MENA-konferenserna syftar till att stödja fredsprocessen i Mellanöstern genom att stärka ekonomiskt samarbete mellan länderna i regionen.

Det sjunde ministermötet inom ramen för samarbetet mellan EU och Gulfstaterna i Gulf Cooperation Council (GCC) hölls i Doha i Qatar i februari 1997. Vid mötet, i vilket utrikesminister Lena Hjelm-Wallén deltog, behandlades framför allt förhandlingarna om ett frihandelsavtal mellan EU och GCC. Från EU:s sida underströks kravet att GCC skall upprätta en intern tullunion innan frihandelsavtalet med EU ingås. På dagordningen återfanns också frågor om kulturdialog och de mänskliga rättigheterna.

EU ingick 1997 ett samarbetsavtal med Yemen.

När en tysk domstol den 10 april förklarade den iranska statsledningen skyldig till terrorism, eftersom den beordrat ett attentat mot en restaurang i Berlin 1992, beslutade EU samma dag att kalla hem sina ambassadörer för samordnade konsultationer. Iran svarade med att kalla hem landets ambassadörer i huvudstäderna i EU:s medlemsstater. Allmänna rådet antog den 29 april en deklARATION om EU:s relationer med Iran. Deklarationen slog fast att framsteg i förbindelserna endast kunde göras om Iran

respekterade internationell rätt och avstod från terrorism. EU beslutade även att tills vidare suspendera den så kallade kritiska dialogen med Iran. Samtliga EU-staters ambassadörer återvände till Teheran i november. Skr. 1997/98:60

32.10 Afrika

Under 1997 har EU fortsatt sin aktiva dialog med de afrikanska staterna i syfte att på olika sätt söka medverka till en positiv utveckling i Afrika. Denna strävan har tagit sig uttryck bl.a. i beslutet att verka för att ett EU-afrikanskt toppmöte med deltagande av stats- och regeringschefer från Europa och Afrika hålls senast år 2000.

Maktskiftet i Kinshasa våren 1997 ledde till diskussioner i EU-kretsen om att återuppta det sedan 1992 frusna biståndet till Demokratiska republiken Kongo (DRK, f.d. Zaire). Den 15 september gjorde rådet ett uttalande om biståndet till DRK, och vid ett givarmöte i Bryssel den 4 december i Världsbankens regi tillkännagav Europakommissionen att man avsåg återuppta stöd omfattande 77 miljoner ecu inom områdena hälsa, infrastruktur och demokrati. Vidare beslutade EU i slutet av året att förlänga av den gemensamma aktionen till stöd för demokratiseringsprocessen.

EU:s bistånd till Stora sjö-området (Rwanda, Burundi, Demokratiska republiken Kongo) uppgick 1997 till ca 140 miljoner ecu. Huvuddelen av biståndet utgörs av humanitärt bistånd från ECHO och av visst livsmedelsbistånd. EU ger även bidrag till den internationella krigsförbryttribunalen för Rwanda, med säte i Arusha, Tanzania.

EU stöder i första hand regionala lösningar på problemen i Stora sjöregionen och har under 1997 bl.a. fortsatt att verka för en internationell konferens om fred, säkerhet och utveckling under ledning av FN och OAU. EU följer situationen och söker aktivt bidra till en positiv utveckling genom sitt speciella sändebud Aldo Ajello. Rådet har under 1997 fattat beslut om en fortsatt finansiering av Ajellos mission i Stora sjöregionen.

Under 1997 har kommissionen fört fortsatta förhandlingar med Sydafrika om ett brett samarbetsavtal, innehållande bl.a. ett avtal om frihandel. Förhandlingarna inleddes 1995. Efter inledande svårigheter har emellertid ett viss momentum återskapats under senare delen av 1997 och förhandlingarna tycks nu gå in i ett konstruktivt skede. Förhoppningen är att förhandlingarna om ett frihandelsavtal skall kunna slutföras under 1998. Därtill kan noteras att EU-AVS ministerrådsmöte i april fattade beslut om Sydafrikas partiella anslutning till Lomékonventionen. Detta, liksom ett avtal om frihandel, utgör en del i det slutgiltiga övergripande samarbetsavtalet. Sverige har genomgående verkat för att Sydafrika medges största möjliga tillträde till den europeiska marknaden.

Situationen i fråga om demokrati och mänskliga rättigheter i Nigeria har inte förbättrats under 1997 heller. Av denna anledning förlängdes EU:s sanktioner från 1993 och 1995 till och med den 1 november 1998.

EU har en livaktig dialog med South African Development Community. Det senaste ministermötet hölls i Windhoek 1996. Ett nytt möte förbereds i Wien i november 1998. Mellan ministermötena hålls årliga möten

på högre tjänstemannanivå samt löpande trojkamöten. Ett tjänstemannamöte avhölls i början av december i Zambia. Dialogen omfattar i princip allt som parterna kommer överens om, även om man framför allt från EU-sidan strävat efter att undanta frågor som behandlas i andra forum. På agendan står sålunda bl.a. politiska frågor, inklusive demokrati och mänskliga rättigheter. Sedan det förra ministermötet har gemensamma tematiska möten hållits om hiv/aids, vattenfrågor, småföretagande och droghandel.

Allmänna rådet antog den 2 juni 1997 en gemensam ståndpunkt om förebyggande av konflikter i Afrika. Beslutet togs mot bakgrund av det stora antalet väpnade konflikter i Afrika, som delvis också är av ny typ. Det syftade främst till att samordna medlemsstaternas politik på området. I enlighet med beslutet lade ordförandeskapet i samarbete med kommissionen i november fram ett förslag i Afrikaarbetsgruppen om genomförande av den gemensamma ståndpunkten. Förslaget antogs vid gruppens möte i december. Gruppen skall nu bl.a. diskutera länder som bedöms kunna stå inför en kris och eventuellt möjliga åtgärder före krisen.

32.11 USA och Kanada

Stärkandet av det transatlantiska samarbetet löper vidare med utgångspunkt i den gemensamma deklaration och handlingsplan som antogs vid toppmötet mellan EU och USA i Madrid 1995. Handlingsplanen spänner över ett brett fält av samarbetsområden: utrikes- och säkerhetspolitik, ekonomi, handelspolitik och kulturutbyte.

Sverige anser att det transatlantiska samarbetet är ett område med hög prioritet för medlemsländerna. Samarbetet har tydlig inverkan på enskilda sakområden, den övergripande säkerhetssituationen i Europa och etablerandet av en global säkerhetsordning.

Handlingsplanen mellan EU och USA är mest konkret inom det handelspolitiska området. Inom ramen för detta samarbete har det t.ex. upprättats en affärsmannadialog. Ett möte hölls i Rom i november 1997, där svenskt näringsliv var representerat på hög nivå. Denna dialog har bl.a. fungerat pådrivande i förhandlingarna om två centrala frågor – avtalet om ömsesidigt godkännande av respektive länders produktprövningar samt undertecknandet av ett informationstekniksavtal. Vid mötet i Rom diskuterades bl.a. ett fortsatt och vidareutvecklat samarbete inom standardiseringsområdet, stärkandet av WTO-systemet samt elektronisk handel.

Sverige menar att en huvuduppgift för parterna är att gemensamt verka för att främja det multilaterala handelssystemet och världshandelsorganisationen WTO. Framgångarna vid WTO:s ministermöte i Singapore i december 1996 är ett bevis för vikten av det transatlantiska samarbetet på detta område.

De amerikanska sanktionslagarna, Cuban Liberty and Democratic Solidarity Act ("Helms-Burton") och Iran-Libya Sanctions Act ("d'Amato"), utgör fortsatt centrala diskussionsämnen i dialogen med USA och Kanada. Enligt EU:s uppfattning rymmer dessa lagar oacceptabla exterritoriella element. EU antog i november 1996 en förordning i

vilken det fastslås att det är illegalt för medlemsländerna att följa de amerikanska exterritoriella lagarna. Med anledning av denna trädde en svensk kompletterande lag i kraft den 1 januari 1998.

Den 11 april 1997 slöts en delöverenskommelse mellan EU och USA, vilket innebär att USA uppskjuter tillämpningen av den möjlighet lagen erbjuder till privaträttsliga processer i USA mot företag som handlar med nationaliserad egendom på Kuba. Uppgårelsen fick till följd att EU tills vidare suspenderade sin WTO-panel.

Sverige har deltagit aktivt i de förhandlingar som förts enligt delöverenskommelsen mellan EU och USA i april. Sverige anser att en förhandlingslösning är angelägen och välkomnar därför de konsultationer som nu pågår.

En gemensam handlingsplan och deklaration mellan EU och Kanada kunde undertecknas den 17 december 1996. Förhandlingarna drog ut på tiden, främst på grund av oenighet om fiskefrågor. Sverige välkomnar att möjligheter därmed skapats för en ytterligare konkretisering av samarbetet EU och Kanada. En gemensam handelsstudie mellan EU och Kanada utarbetas nu. Syftet med studien är att identifiera omständigheter som kan utgöra hinder för handeln mellan parterna, som därefter gemensamt skall söka avskaffa dessa hinder.

32.12 Latinamerika och Karibien

Den regelbundna politiska dialogen mellan EU och Latinamerika inleddes i början av 1980-talet. Sedan dess har årliga ministermöten hållits med Centralamerika (San José-konferenser) och med Riogruppen, vilken omfattar Sydamerika och Mexiko med de centralamerikanska länderna som observatörer.

På initiativ av Frankrike och Spanien lanserades under året ett förslag om att hålla ett toppmöte mellan EU och Latinamerika/Karibien. Förslaget om ett toppmöte, som förväntas äga rum 1999, bekräftades vid Europeiska rådets möte i Amsterdam.

Efter relativt långdragna förhandlingar mellan Europeiska gemenskapen och Mexiko enades parterna i juli 1997 om ett avtal om ekonomiskt partnerskap, politisk samordning och samarbete. Avtalet, som undertecknades i anslutning till allmänna rådet den 8 december 1997, består formellt av två avtal: ett globalt avtal om institutionalisering av en politisk dialog, ekonomisk samverkan och samarbete inom ett antal olika områden, samt ett interimsavtal om handel och handelsrelaterade frågor. Syftet med interimsavtalet är att tidigarelägga de förhandlingar om handelsliberaliseringar som föreskrivs i det globala avtalet och som faller inom gemenskapens kompetensområde. Kommissionen skall under första halvåret 1998 presentera ett förslag till förhandlingsmandat, vilket skall beslutas av rådet. Förhandlingar om handelsliberaliseringar förutses däremot komma i gång först under senare delen av 1998.

Avtal har tidigare ingåtts mellan EU och Mercosur (Argentina, Brasilien, Paraguay och Uruguay) 1995 respektive EU och Chile 1996. Båda avtalen är ramavtal som inledningsvis syftar till att förbereda processen att uppnå handelsliberaliseringar och på sikt etablera en associe-

ring av politisk och ekonomisk karaktär. EU och Mercosur respektive EU och Chile har inlett ett gemensamt arbete med att ta fram ett faktaunderlag som efter granskning i expertgrupper under våren 1998 kommer att utgöra bas för ett beslut om och när frihandelsförhandlingar skall inledas.

Kuba

Den 2 december 1996 antog rådet en gemensam ståndpunkt som klargör EU:s politik gentemot Kuba. I ståndpunkten fastställs att EU vill uppmuntra en fredlig övergångsprocess till pluralistisk demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt en hållbar återhämtning och förbättring av det kubanska folkets levnadsstandard. Vidare uttrycker EU en stark önskan att bli Kubas partner i den fortskridande öppningen i den kubanska ekonomin samtidigt som det slås fast att ett närmare samarbete kommer att vara beroende av att läget förbättras vad avser mänskliga rättigheter.

Under 1997 har man gjort ansträngningar för att följa upp den gemensamma ståndpunkten genom att söka få till stånd en resultatriktad och konstruktiv dialog med den kubanska regeringen. Det har särskilt gällt respekten för mänskliga rättigheter och demokrati, där EU protesterat mot fängslanden av dissidenter och företrädare för människorättsorganisationer. Trots att inga påtagliga resultat kan påvisas är rådet ense om att stå fast vid den gemensamma ståndpunkten. Den 3 december 1997 upprepade rådet att EU:s mål när det gäller Kuba fortfarande är att främja en process i enlighet med den gemensamma ståndpunkten, såsom den fastställdes den 2 december 1996.

32.13 Euro-asiatisk dialog

I mars 1996 hölls det ett möte i Bangkok mellan EU och tio asiatiska länder, som blev inledningen till den process av närmande mellan Europa och Asien som kallas Asia-Europe Meeting eller ASEM. I ASEM-dialogen deltar EU:s femton medlemsländer, tio asiatiska länder (ASEAN:s dåvarande sju medlemmar och Japan, Kina, Sydkorea) samt Europeiska kommissionen.

ASEM-dialogen syftar till att, genom politisk dialog samt vetenskapligt och kulturellt utbyte, skapa förståelse och samsyn mellan Europa och Asien samt att underlätta för handelsutbyte och investeringsflöden. Dialogen har rönt uppskattning både på europeisk och asiatisk sida och framsteg har gjorts. Bland konkreta resultat kan nämnas inrättande av en stiftelse för kulturellt och vetenskapligt utbyte, ASEF (Asia-Europe Foundation), samt utarbetande av aktionsplaner inom områdena handel och investeringar. Vidare har Sverige i samarbete med Frankrike och med deltagande från samtliga ASEM-länder genomfört ett seminarium vid Raoul Wallenberginstitutet i Lund om mänskliga rättigheter och rättsstaten. ASEM:s andra toppmöte äger rum i London i april 1998.

ASEM-dialogen har gett Europa och Sverige goda möjligheter att bredda och fördjupa kontakterna med Asien, en region som innefattar

världens två folkrikaste stater och där också ett antal länder med långsiktig tillväxtpotential återfinns. Skr. 1997/98:60

EU:s politik gentemot Kina

I EU:s Kinastrategi finns målsättningen att verka för att Kina inlemmas i det internationella samfundet och på ett konstruktivt sätt engageras i arbetet för fred och säkerhet samt efterlevnad av internationella konventioner om mänskliga rättigheter och icke-spridning av kärnvapen, etc. Sverige deltar aktivt i utformandet av EU:s Kinapolitik.

På handelsområdet stöder Sverige Kinas ansökan om medlemskap i världshandelsorganisationen WTO på de villkor som organisationen ställer upp. Den 3–5 december hölls ett blandkommissionsmöte med Sverige och Kina i Stockholm, varvid export- och import hinder samt frågor rörande investeringar och immaterialrätt diskuterades. Dessa överläggningar sker på basis av ett handelsavtal som anpassats till gällande kompetensfördelning mellan kommissionen och medlemsstaterna.

Kina och Hongkong

Kommissionen utarbetade i maj en kommunikation om Hongkong. I slutsatserna som antogs av allmänna rådet noterar unionen den höga grad av autonomi som staden kommer att ha även i fortsättningen. Vidare framhålls att unionen kommer att behandla Hongkong som en autonom enhet när det gäller handel och fortsätta att noga följa utvecklingen av den ekonomiska och politiska situationen där.

Kvotering av import från Kina

Vid upprättandet av EG:s inre marknad infördes gemensamma begränsningskvoter mot Kina, bl.a. för import av vissa industrivaror samt en del andra produkter, som jordbruksvaror och teko. Sverige uppnådde i avslutningsförhandlingarna en uppjustering av dessa kvoter motsvarande importen från de nya medlemsländerna.

Under 1997 diskuterades i EU en ny översyn av kvotsystemet mot Kina. Sverige, som 1996 lyckades få gehör för sin linje att kvoterna på handskar skulle avskaffas, har för 1997 fått till stånd avskaffande av kvoterna för glas och delar till leksaker. Ett fåtal kvoter kvarstår: de för skor, porslin, keramik, tekovaror samt vissa jordbruksprodukter. Den svenska regeringen tar dock i EU-sammanhang fortlöpande upp frågan om att avskaffa de återstående kvoterna.

Sydkorea

I maj 1997 undertecknades ett avtal mellan EU och Sydkorea om tull-samarbete. Vice ordföranden i kommissionen, Sir Leon Brittan, besökte Sydkorea i oktober 1997 för samtal med, bland andra, president Kim Young-Sam. Samtalen inriktades på handelsliberaliseringar, och ett bilateralt handelsavtal mellan EU och Sydkorea om upphandling slöts.

Förhållandena i Nordkorea är omvitnat svåra. Två års översvämningar har skadat Nordkoreas skördar. Årets torra samt skadorna av tyfonen Winnie har förvärrat situationen. Strukturella problem inom jordbruket och avsaknad av reformer ligger också till grund för dagens brist på livsmedel.

Kommissionen fattade i maj 1997 beslut om ett bidrag på cirka 55 miljoner ecu (nära 500 miljoner kronor) varav merparten avser livsmedelshjälp som framför allt kanaliseras via World Food Programme.

Sydostasien

I februari hölls i Singapore ett toppmöte mellan utrikesministrarna från EU och den sydöasiatiska samarbetsorganisationen Association of South East Asian Nations (ASEAN) där en gemensam deklaration antogs som syftar till att stärka och utveckla samarbetet på det ekonomiska och politiska området.

Dialogen mellan EU och de sydöasiatiska länderna har även förts vid ett antal möten i multilaterala forum, som till exempel ASEM (Asia-Europe Meeting), ARF (ASEAN Regional Forum) och ASEAN PMC (Post-Ministerial Conference).

Under året har samarbetsavtal mellan EU och Laos respektive Kambodja slutits. Avtalet med Kambodja har emellertid inte kunnat ratificeras på grund av den oklara politiska situationen i landet.

Som en reaktion på den fortsatt allvariga situationen i Burma förlängde EU:s ministerråd under 1997 den gemensamma ståndpunkt som antogs 1996. I denna uppmanar EU regimen att inleda en dialog med de demokratiska krafterna och dess ledare Aung San Suu Kyi. Den gemensamma ståndpunkten innefattar även: krigsmaterielembargo, utvisning av burmesisk militär personal vid EU-ambassader, avbrytande av allt bistånd med undantag för humanitärt bistånd, visumförbud från EU:s sida för medlemmar i militärregimen och i militär- och säkerhetsstyrkorna samt ett stopp för politiskt besöksutbyte.

EU:s utrikesministrar beslutade i mars att upphäva Burmas tullförmåner, efter det att tvångsarbete påvisats.

Burma blev tillsammans med Laos ny medlem i ASEAN i juli. I konsekvens med EU:s gemensamma ståndpunkt har EU klargjort att man under rådande politiska omständigheter i Burma inte kan acceptera att landet ansluts till det samarbetsavtal som sedan 1980 finns mellan EU och ASEAN. Ett planerat möte mellan EU och ASEAN fick ställas in på grund av att man inte kunde enas om formerna för Burmas närvaro.

EU:s Indienkommunikation

EU breddar och fördjupar såväl de ekonomiska som de politiska relationerna med Indien grundat på kommissionens s.k. Indienkommunikation. Samarbetet inkluderar säkerhetspolitik, nedrustning och fredsbevarande, miljöfrågor, bekämpning av fattigdom, respekt för mänskliga rättigheter, främjande av demokrati samt handelsliberaliseringar på multilateral basis

i enlighet med Världshandelsorganisationens regelverk. EU hade ett blandkommissionsmöte som behandlade handel och ekonomiskt samarbete med Indien i maj 1997 och avser att upprätta en expertgrupp under våren 1998.

EU:s relationer med andra länder i Sydasien

EU förhandlar om samarbetsavtal med Pakistan och Bangladesh. Avtalen innebär upprättande av blandkommissioner mellan EU och Pakistan respektive mellan EU och Bangladesh.

EU har ingått ett ramavtal för samarbete om mänskliga rättigheter, demokrati och FN-frågor med Nepal. EU har även blandkommissionsmöten med Nepal; det första ägde rum 1996. En europeisk handelskammare har etablerats i Sri Lanka. EU har ett Memorandum of Understanding om samarbete med SAARC (South Asian Association for Regional Cooperation) vad gäller handelsliberaliseringar.

32.14 Japan

År 1988 antog EU:s ministerråd för första gången riktlinjer för en särskild Japanpolitik. Samarbetet konkretiserades 1991 på Japans begäran i en gemensam deklaration. Denna inkluderar ekonomiska såväl som allmän- och säkerhetspolitiska delar. Förbindelserna har genom denna deklaration formaliserats och intensifierats. Den utgör således det institutionella ramverket för relationerna mellan EU och Japan.

Samarbetets formella ram utgörs av årliga toppmöten med deltagande av Japans premiärminister, Europakommissionens ordförande och ordföranden i Europeiska rådet. Det senaste (sjätte) toppmötet hölls i Haag den 25 juni 1997. Vid mötet underströks vikten av goda bilaterala relationer och en önskan om en breddning och fördjupning av förbindelserna. Japan och EU har också gemensamma intressen i en rad globala frågor, och en utvidgning av samarbetet i FN och andra internationella organisationer står högt på dagordningen.

Institutionaliserade möten på ministernivå hålls årligen. Vidare träffas rådstrojkan, en viceordförande från kommissionen och den japanske utrikesministern två gånger per år. Härtill kommer sektoriella möten på ministernivå och löpande konsultationer på tjänstemannanivå.

Japan är EU:s näst största handelspartner. EU:s handelspolitik gentemot Japan är aktiv och syftar till marknadsöppningar, där EU valt att koncentrera sina ansträngningar på de strukturella avregleringsfrågorna. Som ett led i detta arbete har EU en fortlöpande dialog om avregleringen med Japan. Högnivåkonsultationer hölls i detta ämne den 17-18 november 1997 i Tokyo, där representanter för kommissionen och 14 japanska ministerier deltog. Samtalen fördes i positiv och konstruktiv anda, och framsteg kunde noteras i både s.k. horisontella frågor (distributionsfrågor, MRA – avtal för ömsesidigt erkännande, konkurrenspolitik) och sektoriella frågor (finansiella tjänster, telekommunikationer och transportfrågor).

Kommissionen satsar sedan 1994 betydande resurser på exportfrämjande åtgärder och utbildningsprogram i Japan. Dessa går under beteckningen EXPROM. Mässor, delegationsresor och informationsaktiviteter arrangeras under beteckningen "Gateway-to-Japan" (GTJ). EXPROM Experts Group (Japan) diskuterade hösten 1997 den framtida inriktningen av Gateway to Japan 2 (1997–2001). En svensk koordinator från näringslivet är utsedd för dessa aktiviteter.

I syfte att öka kunskaperna i det japanska språket och insikten om förhållanden på den japanska marknaden anordnas sedan 1979 utbildningsprogram i EU:s regi (Executive Training Programme – ETP) för företagsrepresentanter från medlemsstaterna. Svenska företag deltar i GTJ-aktiviteterna, och ett par svenskar har valts ut till nästa ETP-omgång.

32.15 Australien och Nya Zeeland

Den 26 juni 1997 undertecknade EU och Australien en gemensam deklARATION, i vilken ett fördjupat framtida samarbete mellan parterna bekräftades. Deklarationen, i vilken bl.a. framhålls att EU är en av Australiens största handelspartner, bekräftar ett fortsatt nära samarbete på handelsområdet, inte minst inom WTO. Samtidigt framhålls samarbetet på områdena forsknings och teknologi, utbildning, kultur, miljö samt bistånd. Ramen för dialogen blir möten på ministernivå mellan EU:s ordförandeland, kommissionen och Australien.

Med Nya Zeeland fördes sonderande samtal om ett eventuellt samarbetsavtal.

Medlemsstaternas samarbete i rättsliga och inrikes frågor är reglerat i avdelning VI i EU-fördraget och kallas också för EU:s tredje pelare. Syftet med samarbetet är att förverkliga unionens mål att uppnå fri rörlighet för personer samtidigt som säkerheten och tryggheten för medborgarna säkerställs. Samarbetet äger rum i frågor som rör asyl och invandring, polis- och tullsamarbete samt civil- och straffrätt.

Samarbetet i rättsliga och inrikes frågor är mellanstatligt till sin natur, vilket bl.a. innebär att rådets beslut fattas med enhällighet och att de åtgärder som beslutas genomförs i enlighet med medlemsstaternas nationella regler. Någon normgivningskompetens har med andra ord inte förts över till unionen på det sätt som är fallet med samarbetet i EG (första pelaren). På samma sätt som inom EU i övrigt leds arbetet av rådet, som vid de tillfällen när rådet sammanträder på detta område består av medlemsstaternas justitie- och inrikesministrar. Under rådet finns ett tjugotal arbetsgrupper och kommittéer som behandlar de olika sakfrågorna och förbereder dessa för beslut i rådet. Rådets beslut utgörs av gemensamma åtgärder, gemensamma ståndpunkter och resolutioner. Även rekommendationer och andra former av beslut förekommer. Ett särskilt betydelsefullt instrument på detta område är vidare konventioner, vilka upprättas av rådet och undertecknas av medlemsstaterna.

33 Polisiärt samarbete samt tullsamarbete

33.1 Europolkonventionen

Konventionen om upprättandet av en europeisk polisbyrå (Europolkonventionen) undertecknades av medlemsstaterna i juli 1995. I juli 1996 undertecknades ett tilläggsprotokoll som ger varje medlemsstat som så önskar möjlighet att låta sina nationella domstolar inhämta förhandsavgörande från EG-domstolen om konventionens tolkning (EGT nr C 299, 9.10.1996, s. 1). Samtliga medlemsstater utom Storbritannien har förklarat sig ha för avsikt att använda denna möjlighet.

Medlemsstaterna har uttalat målsättningen att konventionen skall ratificeras under år 1997. Regeringen har efter riksdagens godkännande i oktober 1997 ratificerat konventionen och tilläggsprotokollet om domstolen (prop. 1996/97:164, bet. 1997/98:JuU2, rskr. 1997/98:22). De flesta medlemsstaterna har nu ratificerat konventionen och de återstående är på god väg.

Förberedelserna i övrigt för inrättandet av Europol har fortsatt under året. Sålunda har i den särskilda rådsarbetsgruppen för Europolfrågor intensivt arbetat i syfte att utarbeta bl.a. de tillämpningsföreskrifter som enligt konventionen krävs för att Europols arbete skall komma i gång i praktiken. Det gäller:

- arbetsordning för styrelsen,
- personalreglemente,
- budget- och ekonomiföreskrifter,
- föreskrifter om de nationella sambandsmännens rättigheter och skyldigheter i förhållande till Europol,
- sekretessregler för Europols datoriserade registersystem,
- regler för hanteringen av analysfiler,
- överenskommelse om immunitet och privilegier,
- arbetsordning för den gemensamma tillsynsmyndigheten.

Arbetet med styrelsens arbetsordning slutfördes redan under år 1995, och arbetet med föreskrifterna om de nationella sambandsmännens rättigheter och skyldigheter samt budget- och ekonomiföreskrifterna har slutförts under år 1996. Övriga nödvändiga tillämpningsföreskrifter har helt eller i det närmaste slutförts under 1997. Vad som återstår är detaljföreskrifter om arbetsordningen för den gemensamma tillsynsmyndigheten och de formella avtalen med Nederländerna om bl.a. Europols huvudkontor.

Sammantaget har alltså arbetet med tillämpningsföreskrifterna – och även förberedelserna i övrigt för Europols inrättande – förts framåt på ett sådant sätt att det finns goda förutsättningar för att Europol under 1998 skall kunna komma i gång med sin verksamhet.

Sverige har också efter riksdagens godkännande ratificerat tilläggsprotokollet om immunitet och privilegier för Europol och dess tjänstemän (prop. 1997/98:31, bet. 1997/98:JuU5, rskr. 1997/98:64; EGT nr C 221, 19.7.1997, s. 1).

I avvaktan på att Europols verksamhet kommer i gång finns en provisorisk samarbetsstruktur i form av Europols narkotikaenhet (ENE), som sedan januari 1994 är verksam i Haag.

Vid ENE finns bl.a. sambandsmän från medlemsstaternas nationella polis- och tullmyndigheter. Sverige har en sambandsman från Polisen och en från Tullen.

33.2 Narkotika och organiserad brottslighet

En grupp nationella experter har av Europeiska rådet haft i uppdrag att se till att den handlingsplan för kampen mot narkotikamissbruk som antogs inom unionen år 1995 blir genomförd. I en rapport, som överlämnades till Europeiska rådet i Dublin i december 1996, har expertgruppen redovisat ett sextiotal förslag till konkreta åtgärder, vilka har präglat arbetet i gruppen under året. Uppmärksamheten har särskilt riktats mot problemet med syntetiska droger, mot åtgärder för att förstärka de yttre gränskontrollerna och mot penningtvätt.

Under 1997 har ett antal temamöten och seminarier rörande narkotikabekämpning ägt rum inom ramen för samarbetet i EU, bl.a. om åtgärder mot syntetiska droger där man diskuterade frågor om prekursorer, produktion och identifiering, internationellt samarbete, lagstiftning och lagförande. Vidare ägde seminarier rum som behandlade frågor om latinamerikanska brottsgrupperingar och kriminalunderrättelseverksamhet.

En inventering har utförts av de ”nya” syntetiska droger som påträffats i medlemsstaterna, i den mån dessa inte omfattas av FN-konventionerna. Sammanställningen har utgjort ett viktigt bidrag till den diskussion som förts i den horisontella arbetsgruppen för narkotikafrågor i dess framtående av ett s.k. tidigt varningssystem.

Ett svenskt förslag till en genomförbarhetsstudie avseende åtgärder i bekämpandet av den illegala amfetaminhandeln har antagits under året, det s.k. amfetaminprojektet. Studien kommer att genomföras under 1998 med deltagande av ett begränsat antal medlemsstater.

En reviderad upplaga av den gemensamma handboken för utförande av s.k. kontrollerade leveranser togs fram under året. I den nya versionen återfinns även de Schengenassocierade staterna Norge och Island samt de central- och östeuropeiska och baltiska staterna.

Inom ramen för samarbetet mot den organiserade brottsligheten har åtgärder vidtagits som riktar sig även mot annan brottslighet än illegal narkotikahandling, t.ex. människohandel och sexuella övergrepp mot barn, penningtvätt, bedrägerier med kreditkort och stulna fordon. Ett flertal seminarier och expertmöten har ägt rum och en ny upplaga av förteckningen över polis- och tullsambandsmän samt en katalog över expertkunskaper har tagits fram.

Ett antal gemensamma möten med arbetsgruppen för narkotika och organiserad brottslighet och arbetsgruppen för tullfrågor - jämväl med representanter från Central- och Östeuropa samt de baltiska staterna - har ägt rum under året. Vid dessa möten har såväl narkotikabrottsligheten som den organiserade brottsligheten diskuterats. I detta sammanhang har en utvärdering av tillämpningen av rådets resolution om utarbetande av avtal om polis- och tullsamarbete utförts.

Slutligen kan nämnas att det har diskuterats huruvida arbetsgruppen för narkotika och organiserad brottslighet skall upphöra eller bli en renodlad narkotikagrupp för tredjepelarfrågor. Det har nu beslutats att gruppen inte kommer att formellt avskaffas. Inga möten kommer emellertid att avhållas under det brittiska ordförandeskapet (våren 1998). Gruppens framtid kommer att granskas på nytt vid ett senare tillfälle.

33.3 Horisontella narkotikafrågor

I syfte att stärka och samordna narkotikaarbetet under EU:s olika pelare inrättades under våren 1997 den s.k. horisontella narkotikagruppen som en permanent pelarövergripande arbetsgrupp direkt underställd Coreper (se även avsnitt 10.9.6).

Till grund för mycket av horisontella narkotikagruppens arbete har legat den handlingsplan för kampen mot drogmissbruk (den s.k. 66-punktsplanen) som antogs av Europeiska rådet i Dublin den 13–14 december 1996, liksom den gemensamma åtgärd om tillnärmning av lagstiftning och praktisk tillämpning på narkotikaområdet som beslutades vid samma tillfälle (96/750/RIF, EGT nr L 342, 31.12.1996, s. 6).

Under våren 1997 antogs en av horisontella narkotikagruppen utarbetad gemensam åtgärd om inrättandet av ett s.k. tidigt varningssystem för nya syntetiska droger (97/396/RIF, EGT nr L 167, 25.6.1997, s. 1). Av-

sikten med systemet är att skapa ett nätverk mellan medlemsstaterna, Europol och narkotikaobservatoriet för utbyte av information om nya syntetiska droger som dyker upp på missbruksmarknaden. Informationen skall utvärderas av narkotikaobservatoriet med stöd av nationella experter och ligga till grund för ett eventuellt beslut av rådet att vissa droger skall föras under nationell kontroll. Systemet skall bli operationellt den 1 januari 1998.

33.4 Annat polissamarbete

Arbetet i den särskilda rådsarbetsgruppen för polissamarbete, som bl.a. ägnar sig åt tekniska frågor, resulterade under året i bl.a. en resolution om utbyte av resultat av DNA-analyser (EGT nr C 193, 24.6.1997, s. 2). Arbetet med att ta fram en enhetlig radiokommunikationsstandard för polis- och räddningstjänst fortsatte. Andra frågor som har varit aktuella under året är kryptering, internet och en fortsatt inventering av de åtgärder som medlemsländerna har vidtagit för att genomföra den år 1995 antagna resolutionen om telefonavlyssning. Ny säkerhetsteknik, videoövervakning etc. är nya frågor som kommit upp på dagordningen under året.

När det gäller det icke-tekniska samarbetet har man koncentrerat sig på frågor som rör polisutbildning samt bistånd och samarbete med Central- och Östeuropa och de baltiska staterna. En grupp är satt att utföra länderstudier av utbildningsbehov hos de nämnda länderna samt föreslå rekommendationer för utbildningsinsatser mot bakgrund av dessa studier. Vidare antogs en resolution om förebyggande och bemästrande av huli-ganism genom erfarenhetsutbyte, utestängning från arenor och mediapolicy (EGT nr C 193, 24.6.1997, s. 1) och en gemensam åtgärd om samarbete på området för allmän ordning och säkerhet (97/339/RIF, EGT nr L 147, 5.6.1997, s. 1).

Förfalskning av eurosedlar är en fråga som diskuteras i arbetsgruppen. Syftet är att komma fram till en minimistandard för hur framtida förfalskning av den gemensamma valutan skall hanteras.

En atlas över medlemsstaternas polisorganisationer är under framtagande. Atlasen skall användas vid polisutbildningen i respektive medlemsstat.

Initiativ vad avser brottsförebyggande arbete har tagits under året. Ett dokument som bl.a. innehåller förslag till kontaktpunkter i respektive medlemsstat behandlas för närvarande i arbetsgruppen. Dokumentet har tagits fram av Nederländerna i samarbete med Sverige och Belgien och har sin grund i bl.a. det seminarium om brottsförebyggande arbete som hölls i Stockholm i maj 1996.

Ett antal seminarier har ägt rum under året, bl.a. om brottsförebyggande arbete, stulna bilar och kriminologisk forskning.

33.5 Tullsamarbete

Under året genomfördes ett antal gemensamma kontrollaktioner mot den illegala trafiken av narkotika. Besluten rörande dessa aktioner togs av

rådsarbetsgruppen för tullsamarbete. En anseelig mängd av olika slags droger har genom dessa kunnat beslagtas.

I syfte att intensifiera kampen mot bl.a. den illegala handeln med narkotika utarbetades under året ett strategiskt åtgärdsprogram för tredje pelaren med en detaljerad plan över det vidare arbetet. Syftet med programmet är också att skapa ett allt närmare samarbete mellan EU:s medlemsstater, dels mellan tullförvaltningarna, dels mellan tull och polis. Förhandlingar pågår dock för närvarande.

Arbetet på en ny konvention om ömsesidigt bistånd mellan nationella tullmyndigheter, den s.k. Neapelkonventionen ("Neapel II") som i huvudsak är en omarbetning av 1967 års Neapelkonvention, har slutförts under året. Konventionen undertecknades den 18 december (EGT nr C 24, 23.1.1998, s. 1). Syftet med konventionen är att öka samarbetet mellan medlemsstaternas tullmyndigheter i form av utbyte av upplysningar och bistånd vid kontroller och utredningar. Neapel II skall ses som ytterligare ett vapen i kampen mot den illegala handeln med exempelvis narkotika och olaglig kommersiell gränsöverskridande handel med skattepliktiga varor. Konventionen skapar dessutom förutsättningar för att gå ännu längre i samarbetet mellan berörda tulladministrationer, vilket effektiviserar samarbetet högst väsentligt.

Under året har riksdagen godkänt den konvention om användning av informationsteknik för tulländamål (CIS-konventionen) och ett avtal om provisorisk tillämpning av konventionen som undertecknades under år 1995 (prop. 1997/98:11, bet. 1997/98:SkU8, rskr. 1997/98:74). Konventionen syftar till att underlätta utbytet av information om grövre brottslighet som tullmyndigheterna har att ingripa mot, t.ex. narkotikasmuggling.

33.6 Terrorism

Under det nederländska ordförandeskapet (våren 1997) infördes gemensamma möten mellan andra pelarens arbetsgrupp mot terrorism, den s.k. Coter, och tredje pelarens terrorismarbetsgrupp. Detta har inneburit att man, utifrån terrorismarbetsgruppens aspekt, fått avsevärt större kunskap om vad som är på gång i Coter och dessutom haft en viss möjlighet att påverka skeendet i den arbetsgrupp i vilken resultatet i hög grad påverkar det operativa arbetet i medlemsländerna.

I likhet med tidigare år har under 1997 hotbildsdokument om inre och yttre terrorismhot i EU upprättats halvårsvis.

Terrorismarbetsgruppen har under året arbetat fram ett underlag för att underlätta statistikinsamlingen till dokumentet rörande rasism och främlingsfientlighet.

I början av året utarbetades en sammanställning över specialiserad kompetens, skicklighet och sakkunskap beträffande bekämpning och samarbete mot terrorism.

I november ägde ett seminarium om finansiering av terrorism rum i Luxemburg. Förutom experter från EU-länder deltog också experter från USA, Japan och Kanada. I slutsatserna från seminariet kan främst nämnas nödvändigheten av att intensifiera kampen mot terrorism redan i finansie-

33.7 Brottsförebyggande arbete

Vid ett möte med ministerrådet för inrikes och rättsliga frågor i juni 1995 föreslog Sverige att den s.k. K 4-kommittén skulle få i uppdrag att göra en kartläggning av det brottsförebyggande arbetet inom EU och föreslå eventuella ytterligare åtgärder. Förslaget godtogs av rådet. Som ett led i fullgörandet av ministrarnas uppdrag anordnade Sverige i maj 1996 ett seminarium i ämnet med deltagande från medlemsländerna.

Frågan behandlades också vid ministerrådsmötet för inrikes och rättsliga frågor i november 1996. Sverige uttalade där att det är dags att gå vidare och försöka finna en struktur för det fortsatta brottsförebyggande arbetet inom EU och att en möjlig väg kunde vara att utforma något rättsligt instrument, t.ex. en gemensam åtgärd, i frågan.

Det nederländska ordförandeskapet anordnade i maj 1997 en konferens om brottsförebyggande arbete. Konferensen utmynnade i ett antal rekommendationer. Vid polissamarbetsgruppens möte i november 1997 presenterade Nederländerna ett förslag till ett utökat samarbete mellan medlemsstaterna inom området för brottsförebyggande åtgärder.

34 Civil- och straffrättsligt samarbete

34.1 Brysselkonventionen

Unionens medlemsländer undertecknade i november 1996 en konvention om Sveriges, Finlands och Österrikes tillträde till 1968 års Brysselkonvention (EGT nr C 15, 15.1.1997, s. 1). Brysselkonventionen, som har ingåtts mellan EU:s medlemsstater, innehåller dels regler om domstolars internationella behörighet (jurisdiktion), dels regler om verkställighet av domar på privaträttens område. Reglerna innebär att enhetliga jurisdiktionsregler tillämpas inom hela EU-området och att en dom som har meddelats i ett av länderna normalt skall erkännas och verkställas i de övriga länderna inom unionen.

Sverige har genom medlemskapet förbundit sig att tillträda Brysselkonventionen. En proposition med förslag om att konventionen skall införlivas med svensk rätt och med förslag till de övriga lagändringar som krävs kommer att överlämnas till riksdagen våren 1998. Det blir fråga om mycket små nyheter i sak, eftersom en med Brysselkonventionen så gott som identisk konvention –Luganokonventionen – redan gäller i Sverige. Luganokonventionen ingicks år 1988 mellan EU:s medlemsstater och de dåvarande EFTA-länderna. En nyhet i och med tillträdet till Brysselkonventionen är att den summariska processen omfattas av konventionens regler. En annan nyhet är att EG-domstolen är behörig att tolka den.

I december 1997 inrättade rådet en särskild arbetsgrupp som skall behandla vissa frågor om att förändra och förbättra Brysselkonventionen,

samt beslutade att arbetet också skall avse Luganokonventionen och göras tillsammans med EFTA-staterna. Skr. 1997/98:60

34.2 Brysselkonventionen II

Arbetet med en konvention om internationell behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål ("Brysselkonventionen II") har pågått sedan år 1994. Sedan ett s.k. kompromisspaket godkändes av ministerrådet i december 1997 om den planerade konventionens huvudsakliga innehåll och grundprinciper, finns det goda utsikter att en färdig text skall kunna antas under år 1998.

Den nya konventionen skall ge enhetliga regler för vilket lands myndigheter som skall kunna ta upp frågor om äktenskapsskillnad och annan upplösning av äktenskap samt sådana frågor om vårdnad om barn och umgänge med barn som har samband med äktenskapsmålet. Dessa frågor skall inte kunna prövas samtidigt i olika EU-stater med kanske olika resultat som följd. Konventionen skall vidare leda till att länderna erkänner varandras avgöranden utan att något särskilt förfarande behöver anlitas. Frågor om tillämplig lag behandlas inte i konventionen, som inte heller avser att harmonisera ländernas materiella lagstiftning på området.

En fråga som Sverige aktivt har drivit är att konventionen inte skall få hindra ett djupare samarbete mellan de nordiska länderna i enlighet med artikel K 7 i Maastricht-fördraget. De övriga EU-staterna har nu godkänt detta. En annan svensk och nordisk framgång är en uttrycklig bestämmelse i konventionen enligt vilken en stat inte får vägra erkännande av en skilsmässa därför att en skilsmässa på samma grunder inte skulle ha varit möjlig i den stat där domen görs gällande.

34.3 Konventionen om insolvensförfaranden

Efter beslut av gemenskapens justitieministrar 1989 bildades en arbetsgrupp för att, inom ramen för artikel 220 i EG-fördraget, åstadkomma en konvention på det insolvensrättsliga området. I november 1995 undertecknades en färdig konvention av tolv medlemsstater. De övriga tre, Storbritannien, Irland och Nederländerna, hade tiden fram till och med den 24 maj 1996 på sig att underteckna konventionen. Irland och Nederländerna undertecknade konventionen inom den utsatta tiden, däremot inte Storbritannien. Arbetet med en rapport som närmare beskriver innebörden av konventionens olika artiklar, en s.k. förklarande rapport, slutfördes i början av 1996. Det är för dagen osäkert om och när förhandlingarna om konventionen kan slutföras. En utförligare beskrivning av konventionen återfinns i berättelsen om verksamheten i EU under 1996, rskr. 1996/97:80.

34.4 Delgivningskonventionen

Skr. 1997/98:60

1965 års Haagkonvention om delgivning i utlandet av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur har tillträtts av ett 30-tal länder i och utanför Europa. Inom EU väcktes frågan om inte Haagkonventionens system, med centralorgan i varje land för mottagande och ibland även för avsändande av delgivningshandlingar, är omständligt och att det skulle vara snabbare och effektivare med mera direkta kontakter mellan tjänstemän och myndigheter som skall delge. 1993 bildades därför en rådsarbetsgrupp med uppdrag att finna ett förenklat och snabbare men ändå rättssäkert sätt att skicka delgivningshandlingar till utlandet. Detta arbete slutfördes under 1997 och utmynnade i den s.k. delgivningskonventionen (konventionen om delgivning i Europeiska unionens medlemsstater av handlingar i mål och ärenden av civil eller kommersiell natur), som antogs av ministerrådet den 26 maj 1997. Vid detta tillfälle antogs även protokollet om domstolens tolkning av delgivningskonventionen. De båda förklarande rapporterna till konventionen samt till protokollet om domstolens tolkning antogs i juni 1997 (EGT nr C 261, 27.8.1997 (samtliga)).

34.5 Europeisk exekutionstitel

Våren 1997 tillsattes en arbetsgrupp med ovanstående namn som skall behandla frågor om verkställighet inom EU av domar och beslut på civilrättens område. Sverige är redan anslutet till flera konventioner som gäller verkställighet av utländska domar (och ibland även domstols internationella behörighet). Den viktigaste är 1988 års Luganokonvention, som gäller inom EU-EFTA – kretsen. Sverige är också i färd med att tillträda 1968 års Brysselkonvention, som tillämpas bara mellan EU-länder och till vilken Luganokonventionen är en parallellkonvention (se avsnitt 34.1).

I arbetsgruppen har bl.a. diskuterats förenklingar av det system för verkställighetsprövning som de nyssnämnda konventionerna föreskriver, s.k. exekvaturprövning. Även effektiviseringar av systemet för säkerhetsåtgärder har diskuterats, liksom frågor om standardformulär för ansökan och ett ökat informationsutbyte. Det är en öppen fråga om eventuella förändringar bör göras i de existerande konventionerna eller om ett nytt fristående instrument bör skapas.

34.6 Internationell organiserad brottslighet

Europeiska rådet betonade vid sitt möte i Dublin i december 1996 sin avsikt att bekämpa den organiserade brottsligheten och underströk behovet av konsekventa och samordnade åtgärder från unionens sida. Rådet beslutade att inrätta en högnivågrupp med uppgift att utarbeta en övergripande handlingsplan med särskilda rekommendationer, som bl.a. skulle innehålla en realistisk tidsplan för arbetets utförande. Gruppen fick i uppdrag att undersöka den organiserade brottsligheten i alla dess aspek-

ter. Eventuella förslag till fördragsändringar skulle hänskjutas till den då pågående regeringskonferensen.

Högnivågruppen hade sex möten och avslutade sitt arbete i april 1997. Gruppen utarbetade ett förslag till en särskild handlingsplan mot den organiserade brottsligheten. Planen antogs formellt av rådet i april 1997 (EGT nr C 251, 15.8.1997, s. 1) och godkändes av Europeiska rådet vid dess möte i Amsterdam i juni 1997.

Handlingsplanen innehåller 15 politiska riktlinjer och 30 särskilda rekommendationer. Båda slagen innehåller uppmaningar till rådet att vidta en rad konkreta åtgärder som spänner över ett vitt fält. Det rör frågor om att vidta åtgärder för att straffbelägga vissa förfaranden och att undersöka i vad mån harmonisering eller tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning kan bidra till kampen mot den organiserade brottsligheten. Handlingsplanen betonar också vikten av att det i varje medlemsstat finns effektiv och väl utvecklad lagstiftning mot penningtvätt och när det gäller att förverka vinning av brott. Riktlinjerna och rekommendationerna lägger stor vikt vid hur det rättsliga och polisiära samarbetet är organiserat. Ett flertal rekommendationer handlar om att skapa nätverk, centrala kontaktpunkter och andra kontaktytor för att befrämja informationsutbyte och samarbete mellan de rättsliga myndigheterna och polis- och tullmyndigheter, både inom varje medlemsstat och mellan dessa. I detta sammanhang betonas vikten av ett tvärsektoriellt arbetssätt i kampen mot organiserad brottslighet. Europols roll som ett verktyg mot organiserad brottslighet är särskilt viktig. Bl.a. innehåller handlingsplanen rekommendationer om Europols framtida operativa befogenheter, som sedermera kom att inflyta i artikel K 2.2. i Amsterdamfördraget. Medlemsstaterna rekommenderas att ratificera Europolkonventionen snarast och senast innan utgången av 1997. Riksdagen har godkänt konventionen i oktober 1997 (se avsnitt 33.1).

En viktig utgångspunkt för handlingsplanen är att en rad åtgärder redan har vidtagits och ett antal olika överenskommelser redan har träffats inom ramen för EU och andra internationella organ för att förbättra samarbetet mellan länderna på det rättsliga och polisiära området för att bekämpa bl.a. organiserad brottslighet. En huvuduppgift för rådet är att se till att dessa instrument tillträds av alla medlemsländer och att de genomförs på ett effektivt sätt. Slutligen innehåller handlingsplanen riktlinjer och rekommendationer som syftar till att involvera främst ansökarländerna i arbetet, bl.a. genom att utarbeta föranslutningsavtal som tar sikte på att genomföra åtgärder mot organiserad brottslighet och antagande av konventioner och andra rättsakter inom detta område.

Den sektorsövergripande arbetsgruppen mot organiserad brottslighet

En av handlingsplanens rekommendationer gick ut på att det under rådet skulle inrättas en sektorsövergripande arbetsgrupp mot den organiserade brottsligheten. En sådan har också inrättats - gruppen hade sitt första sammanträde redan i mitten av juli 1997. Gruppen har sedan dess mötts ungefär en gång per månad. Den består av representanter på hög nivå från medlemsstaternas berörda departement eller ministerier, åklagar-, polis- och tullväsen.

Arbetsgruppen har under hösten 1997 utarbetat förslag till en gemensam åtgärd om att inrätta ett europeiskt rättsligt nätverk för att underlätta informationsutbyte och konkret samarbete mellan åklagare eller förundersökningsledare i medlemsstaterna. Vidare har det genom en gemensam åtgärd som utarbetats av gruppen tillskapats en modell för att utvärdera hur staterna har införlivat och genomfört de internationella överenskommelser som de har ingått med betydelse för bekämpning av organiserad brottslighet (97/827/RIF, EGT nr L 344, 15.12.1997, s. 7). Arbetsgruppen har också deltagit i utarbetandet av ett utbytes-, utbildnings- och samarbetsprogram för personer med ansvar för kampen mot organiserad brottslighet, det s.k. Falconeprogrammet. Detta påminner om de andra liknande finansieringsprogram som finns inom tredje pelaren i dag. Inom gruppen är också en gemensam åtgärd om att straffbelägga deltagande i en kriminell organisation under utarbetande. Diskussionerna har dock inte slutförts.

I arbetsgruppen har också frågor om penningtvätt, särskilt med användning av Internet, och förverkande behandlats, liksom en rad praktiska frågor om formerna för myndighetssamverkan inom och mellan medlemsstaterna.

34.7 Inbördes rättshjälp i brottmål

År 1995 inrättades inom EU en arbetsgrupp för att behandla frågan om effektivisering av det internationella samarbetet i brottmål (internationell rättshjälp). Arbetsgruppen behandlar huvudsakligen frågor om utökade möjligheter till direkt kontakt mellan de olika staternas myndigheter i ärenden som rör internationellt samarbete, användande av modern teknik (videokonferens och telefonförhör) vid förhör med vittnen som befinner sig i en annan stat än domstolen, samt framställningar om husrannsakan, beslag och förverkande eller återställande av egendom som tillskansats genom brott. Även frågor om hemlig avlyssning av telekommunikation och gränsöverskridande samarbetsmetoder (kontrollerade leveranser och hemliga utredningar) är aktuella i arbetsgruppen.

Arbetet syftar till att åstadkomma en konvention som kompletterar 1959 års Europakonvention om inbördes rättshjälp i brottmål. Enligt högnivågruppens handlingsplan mot organiserad brottslighet (se ovan) skall konventionen vara klar till halvårsskiftet 1998. Ministerrådet beslutade den 4–5 december att arbetsgruppen därefter skall påbörja behandlingen av ett tilläggsprotokoll där de frågor som gruppen ännu inte har slutbehandlat skall regleras. Gruppens arbete är högt prioriterat.

34.8 Människohandel och sexuellt utnyttjande av barn

I februari 1997 antog ministerrådet formellt en gemensam åtgärd om bekämpning av människohandel och sexuellt utnyttjande av barn (97/154/RIF, EGT nr L 63, 4.3.1997, s. 2), genom vilken medlemsstaterna åtar sig att vidta ett flertal åtgärder i dessa frågor. Enligt den gemensamma åtgärden skall medlemsstaterna bl.a. se till att sexuellt utnyttjande

av barn, inklusive handel med barn, samt sexuellt utnyttjande av vuxna där tvång, bedrägeri eller annat otillbörligt påtryckningsmedel har använts, och handel med vuxna i vinstsyfte för sexuella ändamål, beivras med effektiva, proportionella och avskräckande straff. En utförligare beskrivning av den gemensamma åtgärden återfinns i berättelsen om verksamheten inom EU under 1996, Skr. 1996/97:80.

För att konkretisera detta beslut antog EU:s justitie- och jämställdhetsministrar vid en ministerkonferens anordnad av Nederländerna i april 1997 en deklARATION med riktlinjer för att förebygga och bekämpa handel med kvinnor för sexuellt utnyttjande (s.k. trafficking in women). Deklarationen innehåller rekommendationer för såväl det europeiska som det övriga internationella samarbetet. Den behandlar även arbetet på nationell nivå för att förebygga, utreda och lagföra olika förfaranden som kan bli aktuella i samband med handel med kvinnor samt förslag om att tillhandahålla hjälp och stöd till de drabbade kvinnorna. Enligt deklARATIONEN skall medlemsländerna bl.a. utse (eller utreda förutsättningarna för utseendet av) en s.k. nationell rapportör i frågor som rör handel med kvinnor. Regeringen har utsett Rikspolisstyrelsen att vara nationell rapportör för Sverige. I uppdraget ligger bl.a. att samla uppgifter om omfattningen av handel med kvinnor i Sverige och andra länder och om hur den kan förebyggas och bekämpas samt att regelbundet rapportera till regeringen.

Genom det s.k. Stop-programmet (96/700/RIF, EGT nr L 322, 12.12.1996, s. 7) har också olika projekt stötts för att öka kunskapen och kompetensen hos de personer som möter dem som riskerar eller har utsatts för människohandel och sexuellt utnyttjande av barn. Bland annat har Sverige erhållit ekonomiskt stöd för att sprida de erfarenheter som vunnits av det s.k. digitaliserade referensbibliotek över beslagtagen barnpornografi som förs hos Rikskriminalpolisen.

34.9 Korruption

Som nämnts i avsnitt 14.2 undertecknade medlemsstaterna i september 1996 ett protokoll till den s.k. bedrägerikonventionen med bestämmelser om korruption som menligt kan påverka EU:s budget. Sedan det arbetet avslutats fortsatte man inom EU:s tredje pelare med utarbetandet av en fristående konvention om korruption. Den undertecknades av medlemsstaterna den 26 maj 1997 (EGT nr C 195, 25.6.1997, s. 1). Bestämmelserna i konventionen överensstämmer till stora delar med vad medlemsstaterna redan gått med på i bedrägerikonventionen och korruptionsprotokollet. Den går emellertid längre i det att det inte finns något rekvisit om skada för EU:s finanser.

Luxemburg lade i inledningen av sitt ordförandeskap fram ett förslag till gemensam åtgärd om korruption på det privata området (muta och bestickning av bl.a. anställda i företag). Det är dock oklart om slutprodukten kommer att vara en gemensam åtgärd eller en konvention. Förslaget diskuterades på arbetsgruppsnivå under hösten, och arbetet kommer att fortsätta under det brittiska ordförandeskapet. Sverige kan i stort

stödja förslaget. Vår lagstiftning täcker redan korruption i den privata sektorn. Skr. 1997/98:60

Under hösten förhandlades också en korruptionskonvention inom OECD. EU antog två gemensamma ståndpunkter beträffande dessa förhandlingar (EGT nr L 279, 13.10.1997, s. 1 och L nr 320, 21.11.1997, s. 1), som fungerade som förhandlingsmandat för EU-länderna i vissa frågor. Avsikten med ståndpunkterna var bl.a. att säkerställa att OECD-konventionen inte stred mot de instrument som tagits fram inom EU. I den första allmänt hållna ståndpunkten betonades bl.a. vikten av en gemensam hållning i förhandlingarna, och i den andra togs ställning till vissa sakfrågor, bl.a. konventionens ikraftträdande.

34.10 Återkallelse av körkort

I rådsarbetsgruppen har man fortsatt arbetet med att försöka komma överens om ett förslag till konvention om hur beslut om att återkalla rätten att framföra fordon skall få rättsverkan även i andra medlemsstater än den där beslutet om vägran att godkänna ett utländskt körkort har meddelats. Arbetet är svårt. Medlemsstaterna har mycket olika syn på om en körkortsåterkallelse är en straffrättslig sanktion eller en administrativ åtgärd som beslutas utifrån hänsyn till trafiksäkerheten. Vidare har medlemsstaterna mycket skiftande återkallelsetider för de överträdelser som föranleder en åtgärd. Utkastet till konvention om återkallelse av rätten att framföra motorfordon diskuterades vid ministermötet för rättsliga och inrikes frågor den 4–5 december 1997, då man kunde konstatera att vissa framsteg gjorts. Det brittiska ordförandeskapet har fått i uppdrag att försöka slutföra arbetet under våren 1998.

34.11 Utlämningsfrågor

I mars 1995 undertecknades en konvention om ett förenklat utlämningsförfarande inom EU (EGT nr C 78, 30.3.1995, s. 1). I prop. 1996/97:88 föreslogs att Sverige skulle ratificera konventionen, samt lämnades förslag till nödvändiga lagändringar. Propositionen antogs av riksdagen den 23 april 1997 (rskr. 1996/97:198).

En andra konvention om utlämning, som behandlar materiella frågor, antogs i september 1996 (EGT nr C 313, 23.10.1996, s. 11). En förklarande rapport till konventionen godkändes av rådet den 26 maj 1997 (EGT nr C 191, 23.6.1997, s. 13). Frågan om konventionens införlivande i svensk rätt bereds för närvarande i Regeringskansliet.

35 Gränskontroll, invandring och asyl

35.1 Konventionen om yttre gränskontroll

Arbetet med utkastet till yttre gränskontrollkonvention, som innehåller regler för hur personkontroll vid EU:s yttre gräns skall genomföras, är

ännu inte avslutat. Det återstår ännu ett fåtal frågor, vilka visat sig svåra att lösa. Det gäller främst den territoriella tillämpningen och frågor om EG-domstolens eventuella roll. Det senaste årets arbete har inte lett till några egentliga framsteg. Under 1997 har däremot en guide för effektiva metoder för personkontroll vid de yttre gränserna tagits fram. Detta dokument har överlämnats till ansökarländerna.

35.2 Dublinkonventionen

Dublinkonventionen från år 1990 bygger på en tillämpning av den s.k. första asylslandsprincipen samt det något vidare konceptet "säkert tredje land". Konventionen har som syfte att säkerställa att var och en som ansöker om asyl i någon medlemsstat skall få sin asylansökan prövad, och att en asylsökande inte sänds från en medlemsstat till en annan utan att någon stat anser sig ha ansvar för prövningen.

Konventionen trädde i kraft för de tolv ursprungliga signatärstaterna den 1 september 1997. För Sveriges del, liksom för Österrike, trädde konventionen i kraft den 1 oktober 1997 (se prop. 1996/97:87). För Finlands del kommer den att träda i kraft den 1 januari 1998.

En särskild kommitté har inrättats enligt artikel 18 i konventionen för att bl.a. besluta om tillämpningsföreskrifter och pröva frågor om tillämpningen av konventionen. I Sverige har ett femtiotal fall blivit aktuella för prövning enligt Dublinkonventionen under de två första månaderna som konventionen varit i kraft för Sveriges del.

35.2.1 Eurodac-konventionen

Under 1997 har arbetet med konventionen om upprättandet av det datoriserade fingeravtryckssystemet Eurodac fortsatt. Eurodac skall utgöra ett komplement till Dublinkonventionen, som trädde i kraft under 1997. Ett antal frågor är fortfarande utestående men arbetet har skridit framåt.

35.3 Tredjelandsmedborgares rätt att resa in och bosätta sig i EU

Tre rättsakter har arbetats fram under året.

Först antog rådet i maj 1997 ett beslut om utbyte av information rörande bistånd till medborgare i tredje land som frivilligt återvänder till hemlandet (EGT nr L 147, 5.6.1997, s. 3). Ett tidigare förslag om harmonisering av medlemsstaternas bestämmelser inom området ansågs vara för långtgående, varför beslutet endast omfattar informationsutbyte. Av beslutet framgår att de medlemsstater som har vidtagit åtgärder i syfte att utarbeta program för att stödja tredjelandsmedborgare vilka frivilligt önskar återvända till sitt hemland skall avlägga rapport om dessa en gång per år. Informationen skall innefatta bl.a. vilka myndigheter som genomför programmet, vilka personer som omfattas, stödets art och storlek och de följder programmet beräknas få. Sverige har under december 1997 rapporterat om de bestämmelser som finns på området, dvs. vilka former av

bidrag som de utlänningar, vilka väljer att återvända till hemlandet eller ett annat land, kan beviljas efter det att de vistats i Sverige med eller utan uppehållstillstånd.

Vidare antogs i juni 1997 en resolution om riktlinjer för behandlingen av underåriga tredjelandsmedborgare som, utan sällskap av en vuxen person, ansöker om uppehållstillstånd i en medlemsstat (EGT nr C 221, 19.7.1997, s. 23). Syftet med resolutionen är att fastställa villkoren för de underårigas inresa och vistelse i, samt eventuella återresa från, unionen. Av resolutionen, som hänvisar till barnkonventionens krav, framgår bl.a. att omyndiga i vissa situationer kan vägras inresa men alltid skall ha rätt att ansöka om asyl. Det fastslås även minimigarantier för mottagandet, innebärande bl.a. att identiteten skall fastställas så snart som möjligt, att arbetet med att efterforska föräldrar måste påbörjas utan dröjsmål, att företrädare skall utses för den omyndige samt att skolgång och hälsovård måste säkerställas. När det gäller återsändande av underåriga till hemlandet eller annat land påpekas att detta endast får ske om barnets omvårdnad är tryggad. Resolutionen ligger i linje med svensk praxis och kommer således inte att innebära någon förändring av denna.

Slutligen har en resolution om åtgärder för bekämpande av skenäktenskap antagits i december 1997. I det här sammanhanget avses med skenäktenskap ett äktenskap som ingås mellan en tredjelandsmedborgare å ena sidan och en medborgare i en medlemsstat eller en tredjelandsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat å andra sidan, när äktenskapets enda syfte är att kringgå invandringsbestämmelserna. I resolutionen ges exempel på omständigheter som kan tyda på att det rör sig om ett skenäktenskap. Enligt resolutionen skall en ansökan om uppehållstillstånd avslås om det rör sig om ett skenäktenskap. Av resolutionen framgår även vilka möjligheter den tredjelandsmedborgare vars ansökan om uppehållstillstånd har avslagits har att överklaga ett beslut. Resolutionen ligger i linje med svensk praxis och kommer således inte att innebära någon förändring av denna.

Man har även ägnat sig åt att följa upp hur medlemsstaterna har genomfört tidigare fattade beslut på området. Det kan också nämnas att kommissionen har presenterat ett förslag till invandringskonvention. Det egentliga granskningsarbetet kommer dock att påbörjas först under 1998. Vidare har arbetsgruppen för migrationsfrågor, tillsammans med arbetsgrupper inom framför allt andra pelaren, uppmärksammat det växande problemet med att vissa tredje länder vägrar att återta egna medborgare som avvisats eller utvisats från en medlemsstat. Samtal har förts med företrädare för dessa stater i samband med högnivåbesök. De stater som är aktuella i sammanhanget är Indien, Kina, Vietnam, Nigeria, Liberia, Etiopien och Somalia.

35.4 Asylpolitiken

Arbetet med asylfrågor har inom EU under 1997 till viss del koncentrerats kring ikraftträdandet av Dublinkonventionen (se avsnitt 35.2).

Rådet har under 1997 antagit ett beslut om övervakning av de rättsakter som antagits på asylområdet och en resolution som berör underåriga asylsökande utan medföljande vuxen (se avsnitt 35.3).

Rådet antog vidare i juli 1997 två gemensamma åtgärder, som gällde endast under kalenderåret 1997, vari specificerades inom vilka områden rörande asyl- och skyddsfrågor man ville använda budgeterade medel. I de gemensamma åtgärderna anges att projekt inom vissa specifika områden (t.ex. yrkesutbildning) för asylsökande, flyktingar och fördrivna personer som har fått tillfälligt skydd i medlemsstaterna skall finansieras av EU. Medel för sådana projekt skulle beviljas av kommissionen efter ansökan. Avsikten var att det skulle röra sig om pilotprojekt och utgöra en försöksverksamhet. Från svenskt håll har det ansökts om medel för vissa projekt, varav två har beviljats medel. Kommissionen avser att under 1998 genomföra en utvärdering av om de områden som angivits i de två rättsakterna är lämpliga och önskvärda, liksom av de projekt som påbörjats och genomförts.

Under 1997 presenterade kommissionen ett förslag till gemensam åtgärd om tillfälligt skydd för fördrivna personer, vilken är avsedd att ses som ett komplement till 1951 års konvention angående flyktingars rättsliga ställning. Förslaget om tillfälligt skydd är föremål för förhandlingar som kan förväntas bli utdragna.

Den arbetsgrupp inom asylpolitikens område som benämns CIREA (Centrum för utbyte av information och diskussion kring asylfrågor) har som målsättning att samla, utbyta och sprida information samt ställa samman dokumentation om asylrelaterade frågor inom EU. Ett nära samarbete mellan FN:s flyktingkommissarie och CIREA har sedan 1995 tagit form, bland annat genom att den förra numera vanligen närvarar – och bidrar med material – vid CIREA:s möten då genomgångar görs av tredje länder som genererar många asylsökande.

35.5 Viseringspolitiken

Inga nya rättsakter på viseringsområdet har tillkommit under 1997. Under året har arbetet med det befintliga regelverket fortskridit. Den av rådet 1996 beslutade gemensamma åtgärden angående ett system för flygplatstransitering (96/197/RIF, EGT nr L 63, 13.3.1996, s. 8) trädde för svensk del i kraft den 1 september 1997. Detta innebar införandet av en ny typ av visering i Sverige. Medborgare i de stater som räknas upp i den gemensamma åtgärden skall, då de passerar via internationellt flygplatsområde i en medlemsstat, ha flygplatstransitvisering. Rådets förordning (EG) nr 2317/95, som fastställer vilka tredje länders medborgare som måste ha visering vid passerandet av medlemsstaternas yttre gränser, har varit i kraft sedan 1995. Europaparlamentet har i EG-domstolen fört talan mot rådet och yrkat att förordningen skall upphävas (C-392/95). Grunden för talan var att förordningen antagits utan att parlamentet rådfrågats på vederbörligt sätt. Dom i målet avkunnades den 10 juni 1997 och innebär, sammanfattningsvis, att förordningen ogiltigförklaras men att den trots det skall ha fortsatt verkan till dess rådet antagit en ny för-

ordning. Under senhösten 1997 har ett utkast till ny förordningstext lämnats till Europaparlamentet. Skr. 1997/98:60

35.6 Olaglig invandring

Samarbete kring frågor som rör olaglig invandring bedrivs inom Centrum för information, reflexion och utbyte i frågor som rör gränspassage och invandring (CIREFI). CIREFI har som mål att samla in, utbyta och vidarebefordra information samt att sammanställa dokumentation om alla frågor som rör gränspassage och illegal invandring. Syftet med ett sådant informationsutbyte är att underlätta samordning mellan berörda organ och harmonisera medlemsstaternas praxis, politik och lagstiftning. Under det irländska ordförandeskapet 1996 initierades en reform av CIREFI:s arbetsmetoder, som bl.a. innebär en förbättring av hanteringen av statistiska data och utformandet av gemensamma definitioner. Detta arbete har under den senare hälften av 1997 resulterat i två rapporter innehållande förslag till nytt system för hantering av den statistik som medlemsstaterna inger till CIREFI. Under hösten 1997 har CIREFI vidare insamlat information och statistik om den ökade illegala invandringen av personer med irakiskt ursprung. Diskussionen om invandringen av irakier har även skett inom andra arbetsgrupper och nivåer samt i ett möte mellan representanter från andra och tredje pelaren. Hitintills har medlemsstaterna enats om att söka stärka den yttre gränskontrollen samt påbörja en dialog med berörda tredje länder. Arbetet med denna fråga kommer att fortsätta under nästa år.

CIREFI har vidare haft kontinuerligt utbyte om frågor kring olaglig invandring och gränskontroll med de associerade staterna samt USA och Kanada. Under den andra hälften av 1997 fokuserades denna dialog med tredje länder på människohandel och sexuell exploatering. Vidare utbytte man information om smuggling och invandring av personer med irakiskt ursprung.

36 Åtgärder mot rasism och främlingsfientlighet

EG-fördraget omfattar inte några regler om gemensamma åtaganden vad gäller bekämpandet av rasism, främlingsfientlighet och antisemitism. Arbetet med att bekämpa sådana yttringar bedrivs dock inte enbart på nationell nivå utan även på unionsnivå. I och med Amsterdamfördragets ikraftträdande ges emellertid rådet rätt att på förslag av kommissionen besluta om åtgärder mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering.

36.1 Europaåret mot rasism

Enligt ett beslut av rådet utsågs 1997 till Europaåret mot rasism. Under året genomfördes aktiviteter både på europeisk nivå och inom varje

medlemsland. På den europeiska nivån arrangerades bl.a. ett antal internationella konferenser om metoder och strategier för att bekämpa rasism.

I Sverige tillsatte regeringen en nationell samordningskommitté för att initiera, leda och samordna de svenska aktiviteterna under Europaåret. I kommittén ingår personer med förankring i en rad olika samhällsområden, såsom näringslivet, fackliga organisationer, skolan, kultur och media.

Under året har kommittén genomfört ett antal aktiviteter på olika områden och lagt grunden till ytterligare aktiviteter att genomföras under början av 1998. På skolområdet har kommittén bl.a. sammanställt och skickat ut ett material till samtliga grund- och gymnasieskolor avsett att användas i skolans arbete om rasism, främlingsfientlighet och antisemitism. Kommittén har dessutom arrangerat ett seminarium för lärarutbildare för att uppmärksamma vikten av att skolorna arbetar mot rasism. Kommittén genomför tillsammans med SABO (Sveriges allmännyttiga bostadsföretag) ett bostadsprojekt med syfte att uppmuntra ett lokalt förankrat arbete mot rasism i ett antal utvalda bostadsområden. På medieområdet har kommittén tagit initiativ till att det inrättas en stipendiefond för att ge journalister möjligheter att fördjupa sig i frågor som rör det mångkulturella samhället. Ett antal större seminarier för yrkesverksamma journalister för att uppmärksamma frågeställningar som rör medierna och det mångkulturella samhället arrangeras också. I december arrangerade kommittén ett internationellt seminarium om den rasism som tar sig uttryck i politiska partier och andra etablerade strukturer. Kommittén skall redovisa sitt arbete senast den 30 juni 1998.

Under det gångna året har frågor om rasism och främlingsfientlighet uppmärksammats vid ett par olika ministerrådsmöten. Vid ungdomsministrarnas möte i oktober och vid utbildningsministrarnas möte i november antogs uttalanden om respekt för olikheter och kamp mot rasism och främlingsfientlighet. Rådet tog i sina uttalanden upp olika åtgärder mot sådana yttringar inom såväl ungdoms- som utbildningsområdet. Rådet beslutade även att den 21 mars varje år skall vara Den kulturella mångfaldens dag i skolorna, och att dagen på olika sätt skall ägnas åt att stärka ungdomars medvetenhet i dessa frågor.

36.2 Europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet

Rådet beslutade i juni 1997 att det skall inrättas ett europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet. Det skall placeras i Wien, ha högst 25 anställda och samarbeta nära med Europarådet. Dess uppgift blir att informera om omfattningen och utvecklingen av rasismen i Europa och om dess orsaker. Det skall samla in uppgifter antingen på egen hand, genom samarbete med andra institutioner eller genom forskning och undersökningar. En ytterligare uppgift är att inrätta och samordna ett europeiskt nätverk för information om rasism och främlingsfientlighet, som skall samarbeta med universitet, frivilligorganisationer och andra nationella och internationella institutioner på området.

En gång årligen skall centret publicera en rapport om situationen vad gäller rasism och främlingsfientlighet och då också redovisa goda exempel på åtgärder mot rasism.

37 Institutionernas funktion och verksamhet

Samarbetet i EU bedrivs inom olika institutioner och fackorgan. Institutionernas funktion, men också huvuddragen i deras verksamhet under år 1997, redovisas som bakgrund till skrivelsens redogörelse för verksamheten inom samarbetets olika politikområden.

De politiska riktlinjerna för unionens utveckling fastställs av Europeiska rådet. Detta består av medlemsländernas stats- eller regeringschefer samt Europeiska kommissionens ordförande, biträdda av medlemsländernas utrikesministrar samt en medlem av kommissionen.

37.1 Rådet

Funktion

Ministerrådet, EU:s beslutande och lagstiftande organ, är det forum där medlemsländerna för fram, diskuterar och sammanjämkar sina synpunkter. Rådet fattar beslut på grundval av kommissionens förslag. Rådet består av en regeringsledamot från varje land. Utrikesministrarna möts i allmänna rådet i regel en gång i månaden, liksom ekonomi- och finansministrarna i Ekofin-rådet. Därutöver hålls ett stort antal fackministermöten.

Arbetets karaktär är ett resultat av en mångårig utveckling. Efter hand har en ökad användning av majoritetsröstning införts. Denna beslutsform tillämpas nu för mer än tre fjärdedelar av alla beslut. Röstreglerna i rådet vid beslut med kvalificerad majoritet bygger på att varje stat har ett visst röstetal som varierar mellan 2 och 10. Sverige har 4 av de totalt 87 rösterna.

De ständiga representanternas kommitté, Coreper, förbereder rådets arbete med hjälp av ett stort antal rådsarbetsgrupper där medlemsländerna företräds av tjänstemän. Vid sidan av Coreper finns andra förberedande organ med särskilda ansvarsområden: Politiska kommittén (den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken), K 4-kommittén (rättsligt och inrikes samarbete), Monetära kommittén (ekonomisk och monetär politik), Särskilda jordbrukskommittén (den gemensamma jordbrukspolitiken) och den s.k. 113-kommittén (den gemensamma handelspolitiken).

Verksamhet

Rådet har under 1997 haft cirka 200 aktiva arbetsgrupper på olika områden, inklusive arbetet inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och samarbetet i rättsliga och inrikes frågor. Rådet har under året sammanträtt 83 gånger i sina olika sammansättningar. Därtill kommer ett

antal informella ministermöten, då rådet inte kan fatta beslut, men som ger ministrarna möjlighet till politisk diskussion.

Budgeten för 1997 avsåg 2 529 anställda vid rådssekretariatet. Driftskostnaden 1997 var budgeterad till 320 miljoner ecu.

Sverige har under året varit fortsatt pådrivande för att uppnå en högre grad av öppenhet, inte minst i EU:s regeringskonferens. Förhandlingsresultatet var ur denna synvinkel mycket tillfredställande. (se kap. 2). Av betydelse för rådets framtida funktion är även Amsterdamfördragets bestämmelser om att öka effektiviteten i rådets arbete och röstviktningsfrågan (se kap. 2).

37.2 Kommissionen

Funktion

Europeiska kommissionen består av 20 ledamöter. Den nuvarande kommissionen tillträdde i januari 1995 och medlemmarna har utsetts för en period om fem år. Den svenska ledamoten är Anita Gradin. Ledamöterna skall i sitt arbete agera i unionens allmänna intresse under full oavhängighet. De får varken begära eller ta emot instruktioner från någon regering eller något annat organ.

Kommissionen är ett opartiskt organ och skall övervaka tillämpningen av fördragens bestämmelser och de beslut som fattas på grundval av fördragen. Kommissionen kan inför EG-domstolen väcka talan mot andra institutioner eller medlemsstater för att de åsidosatt fördraget. Kommissionen är också den institution som har rätt att ta initiativ till lagstiftning. Vad gäller det mellanstatliga samarbetet har kommissionen med några undantag samma rätt som medlemsstaterna att lägga fram förslag. Kommissionen har även en verkställande roll, framför allt rörande den inre marknadens funktion och utveckling.

Verksamhet

Viktiga framsteg har under 1997 uppnåtts på områden som kommissionen särskilt prioriterade i sitt arbetsprogram för året:

- tillväxt, sysselsättning och euro,
- den europeiska samhällsmodellen (rör bl.a. utbildning, konsumenthälsa och livsmedelssäkerhet, miljöpolitik, politik för ekonomisk och social sammanhållning och arbetet med området för frihet, säkerhet och rättvisa),
- unionens roll i världen,
- att förbereda framtiden.

I juli lade kommissionen fram "Agenda 2000" som är svar på den begäran som gjordes av Europeiska rådet i Madrid i december 1995 inför den utmaning som utvidgningen innebär. Internt har kommissionen lagt vikt vid att förstärka sina verkställande uppgifter, särskilt i fråga om insyn, förvaltning och kontroll. Kommissionen har fortsatt sitt arbete med SEM

2000 (sund och effektiv ekonomisk förvaltning) som syftar till att göra förvaltningen mer effektiv. Kommissionen har också antagit sitt arbetsprogram för bedrägeribekämpning och skydd av gemenskapens intressen.

Kommissionens driftsbudget för 1997 uppgick till totalt 2 224 miljoner ecu och omfattade 21 190 anställda.

37.3 Europaparlamentet

Funktion

Europaparlamentet har lagstiftande befogenheter och budgetmakt. Parlamentet utövar demokratisk kontroll över verksamheten inom unionen, dels genom frågor till rådet och kommissionen, dels genom att granska EU:s räkenskaper och bevilja ansvarsfrihet för kommissionen. Parlamentet har även möjligheten att avsätta kommissionen genom misstroendevotum. Dess möjligheter att påverka EU:s beslut har successivt förstärkts, och kommer att förstärkas ytterligare när Amsterdamfördraget träder i kraft.

Av Europaparlamentets 626 ledamöter är 22 från Sverige (se bilaga 9.1). Sedan 1979 väljs ledamöterna i direkta allmänna val för en mandatperiod om fem år i stort sett samtidigt i alla medlemsstater. Nästa val äger rum i juni 1999. Vid parlamentets sammanträden är ledamöterna grupperade efter partitillhörighet och inte efter nationalitet. Det finns sju olika politiska partigrupper samt ett litet antal grupplösa ledamöter. Närmare 100 politiska partier från EU:s medlemsstater finns representerade. Parlamentets ordinarie plenarmöten äger rum i Strasbourg och extra-sessionerna samt utskottsmötena i Bryssel.

Europaparlamentet väljer talman och företrädare bland sina ledamöter. Den nuvarande talmannen spanjoren José Maria Gil-Robles ingår i Europeiska folkpartiets grupp (EPP). Dessutom väljs 14 vice ordförande. Arbetet bedrivs i 20 fasta utskott med ansvar för olika sakområden. I varje sakfråga utses en föredragande som presenterar utskottets betänkanden i parlamentets plenarmöte. Vid behov kan även tillfälliga utskott inrättas.

Vid parlamentet finns sedan 1995 en europeisk ombudsman. Jacob Söderman från Finland är den förste som innehar detta ämbete. Hans uppgift är att ta emot och granska klagomål från enskilda medborgare och företag på hur EU:s institutioner utövar sin makt.

Verksamhet

Under 1997 har parlamentet varit aktivt bl.a. när det gällt mänskliga rättigheter, miljö, hälsa och sociala frågor. Andra viktiga frågor har varit EU:s regeringskonferens, sysselsättningstoppmötet, samt EU:s utvidgning där parlamentet tog ställning för en gemensam förhandlingsstart för samtliga kandidatländer. Parlamentet har även engagerat sig i BSE-frågan (galna ko-sjukan). För att följa kommissionens arbete i frågan inrättades ett tillfälligt utskott som lade fram ett betänkande i november 1997. I detta godkändes kommissionens insatser.

Svenska ledamöter har varit aktiva inom många områden, såsom bi-ståndsområdet och miljöområdet, och i synnerhet i kampen mot försurning och för en förlängning av svenska undantag på kemikalieområdet. Vidare har ledamöterna engagerat sig i mänskliga rättigheter, kampen mot organiserad brottslighet, jämställdhetsfrågan (företrädesvis i kampen mot kvinnovåld), samt sjösäkerhet. Svenska ledamöter fortsätter att uppmärksamma Östersjöområdet. Ett betänkande om förstärkt ekonomiskt och säkerhetsmässigt samarbete med Östersjöregionen lades fram av den svenske parlamentsledamoten Burenstam-Linder i juni.

Av ombudsmannens arbete under 1997 märks framför allt ett flertal undersökningar om öppenhet, bl.a. tillgång till handlingar (se även avsnitt 5.2.3).

Parlamentets budget är 833 miljoner ecu under 1997 och det finns ca 4 100 anställda.

37.4 EG-domstolen

Funktion

EG-domstolens huvudsakliga uppgifter är att tolka och döma i tvister om tillämpningen av EG-rätten. Domstolens avgöranden är bindande för medlemsstaterna. Domstolar och rättstillämpande myndigheter i medlemsstaterna har att följa de vägledande avgöranden som EG-domstolen träffar.

Målen vid EG-domstolen är av olika slag. De vanligaste är mål om förhandsavgörande. På begäran av nationella domstolar i medlemsstaterna lämnar domstolen bindande uttalanden om tolkningen av fördragen eller giltigheten och tolkningen av rättsakter som har beslutats av EG:s institutioner. En annan måltyp vid domstolen är mål om fördragsbrott, där kommissionen eller andra medlemsstater kan väcka talan mot en medlemsstat som har underlåtit att uppfylla sina förpliktelser enligt fördraget. Därutöver finns det mål där talan väckts om ogiltighet av rättsakter som har beslutats av institutionerna.

En förstainstansrätt som prövar vissa typer av mål är också knuten till EG-domstolen. Såväl domstolen som Förstainstansrätten består av 15 domare, en från varje medlemsstat. I EG-domstolen finns också 8 generaladvokater.

Verksamhet

Medlemsstaterna har i likhet med vissa av EG:s institutioner möjlighet att yttra sig i mål om förhandsavgörande. I vissa typer av mål finns det också en möjlighet att intervensera, dvs. föra talan till stöd för en av de ordinarie parterna i målet. För medlemsstaterna är det viktigt att kunna utnyttja dessa möjligheter. Det gäller inte bara i de mål där den nationella lagstiftningen är direkt berörd utan även i andra mål som kan påverka Sveriges inhemska lagstiftning.

Under år 1997 fick EG-domstolen ta emot 239 begäran om förhandsavgöranden från nationella domstolar. Av dessa kom 7 från svenska

domstolar. De mest aktiva länderna i detta hänseende är Italien (50 mål) och Tyskland (46 mål). Den svenska regeringen yttrade sig i 20 mål om förhandsavgörande under året. Den andra dominerande måltypen i domstolen var direktstämnda mål, i vilka en institution eller medlemsstat väcker talan mot en annan medlemsstat eller institution. 162 sådana mål väcktes under året. Under år 1997 väckte den svenska regeringen för första gången talan mot rådet i ett mål. Den svenska regeringen ansökte dessutom under året om intervention i ett mål vid Förstainstansrätten.

Den ursprungliga driftsbudgeten för 1997 uppgick till 123,1 miljoner ecu och omfattade 953 anställda.

I bilaga 2.1 redogörs för viktigare mål som Sverige tagit aktiv del i. I bilaga 2.2 redogörs för viktigare domar som EG-domstolen har meddelat under år 1997.

Vidare kan nämnas att EG-domstolen i juni 1997 avlade ett officiellt besök i Sverige på gemensam inbjudan av justitieminister Laila Freivalds och utrikesminister Lena Hjelm-Wallén.

37.5 Revisionsrätten

Funktion

Revisionsrätten är EU:s externa revisionsorgan som svarar för granskningen av hur medlen på EU:s budget används och redovisas och redovisningen för de institutioner som gemenskapen upprättat. Den prövar också om inkomsterna och utgifterna är förenliga med regelverken och om den ekonomiska förvaltningen skett på ett sunt sätt. I detta ligger normalt att granska måluppfyllelsen och huruvida systemen för administration och kontroll är ändamålsenliga. Revisionsrättens granskningar sker dels vid respektive EU-institution, dels på plats i de länder där gemenskapsmedlen administreras eller används. På nationell nivå sker granskningen med bistånd av landets externa revisionsorgan.

Inom ramen för regeringskonferensen som avslutades i Amsterdam gjordes vissa tillägg och ändringar i de delar av EU-fördraget som berör Revisionsrätten. De viktigaste förändringarna var att den gavs fördragsfäst rätt att föra talan inför domstolen för att tillvarata sina intressen. Vidare fastlades i fördraget att rätten inom ramen för sin granskning skall rapportera alla fall av oegentligheter. Vad gäller Revisionsrättens tillgång till information som innehas av Europeiska investeringsbanken i dess förvaltning av gemenskapsmedel skall denna regleras i en överenskommelse mellan rätten, banken och kommissionen. Ett tillägg gjordes som innebär att rådet och Europaparlamentet inom ramen för beviljandet av ansvarsfrihet för kommissionen skall granska även revisionsförklaringen.

Verksamhet

Revisionsrättens rapporter utgör det viktigaste underlaget för rådets ställningstagande till om den skall rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för dess genomförande av budgeten. I mars 1997 beslutade rådet att rekommendera att kommissionen bevilja-

des ansvarsfrihet för budgetåret 1995. Till beslutet fogades en rad kommentarer om vilka åtgärder som rådet ansåg behövde vidtas av kommissionen med anledning av Revisionsrättens iakttagelser.

Under 1997 har revisionsrätten avgivit sex specialrapporter. I november presenterades årsrapporten som innehåller en sammanfattning av rättsens iakttagelser avseende genomförandet av budgeten 1996. Vid samma tillfälle presenterades även revisionsförklaringen. Revisionsrätten har även lämnat yttranden på förslag till nya rådsförordningar m.m.

Revisionsrättens budget är 57,7 miljoner ecu för 1997 och det finns 503 anställda.

37.6 Ekonomiska och sociala kommittén

Funktion

Ekonomiska och sociala kommittén (ESK) består av företrädare för olika grupper från de ekonomiska och sociala områdena. Här finns representanter från tillverkning, jordbruk, transportföretag, arbetstagare, köpmän, hantverkare, fria yrken och allmänna samhällsintressen. Dessa är i sin tur indelade i tre grupper: en för arbetsgivare, en för arbetstagare och en för övriga intressen. ESK:s uppgift är att liksom parlamentet delta i beslutsproceduren genom att avlämna yttranden över kommissionens och rådets förslag. Kommittén skall på detta sätt tillförsäkra att samhällets viktigaste intressegrupper bereds tillfälle att ge sin syn på förslagen. Kommitténs yttranden är dock endast rådgivande.

ESK:s medlemmar nomineras av varje medlemsstat som ger rådet en namnlista på kandidater. Rådet inhämtar därefter ett yttrande från kommissionen. ESK har 222 medlemmar, varav 12 är från Sverige. Dessa representerar SAF, SACO, LO, TCO, LRF, Svensk handel, Sveriges konsumentråd, Kooperativa institutet och Handikappförbundens samarbetsorgan. De svenska ledamöternas namn framgår av bilaga 9.3.

Verksamhet

Under 1996 hade ESK nio plenarmöten samt en mängd möten i de nio utskotten och kommitténs arbetsgrupper. ESK har behandlat en rad viktiga frågor bl.a. inom social- och arbetsmarknadsområdet. Till exempel har kommittén behandlat frågan om förtroendepakten om sysselsättning. På nordiskt initiativ har ESK utgett en årsrapport om EU:s relationer till Östersjöområdet.

37.7 Regionkommittén

Funktion

I Regionkommittén finns representanter för olika regionala och lokala organ i de femton medlemsstaterna. Ledamöterna är 222 till antalet och utsedda för fyra år. Kommittén håller plenarsessioner fyra till fem gånger

per år. Verksamheten bedrivs i åtta utskott, och ett nionde utskott har följt förhandlingarna i regeringskonferensen, vilken avslutades i juni 1997.

För Regionkommitténs del resulterade förslagen till ändring i fördraget i en utökad administrativ självständighet genom att den administrativa samordningen med Ekonomiska och sociala kommittén upphör. Regionkommittén får också rätt att fastställa sin egen arbetsordning. Europaparlamentet ges rätt att konsultera både Regionkommittén och Ekonomiska och sociala kommittén. Vidare skall de båda kommittéerna höras inom ytterligare ett antal beslutsområden. Rådet och kommissionen kan, förutom i de fall som särskilt anges i fördraget, höra Regionkommittén i alla de fall där någon av institutionerna finner det lämpligt. Särskilt gäller detta sådana fall som rör gränsöverskridande samarbete.

De svenska ledamöterna i Regionkommittén nomineras av Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet. Regeringen föreslår sedan EU:s ministerråd att utnämna ledamöterna. Ett par svenska ledamöter har under det gångna året ställt sina platser till förfogande (se bilaga 9.4). Regionkommitténs nuvarande mandatperiod upphör den 25 januari 1998. Förslag till svensk representation i kommittén under den kommande fyraårsperioden har tillställts ministerrådet.

Verksamhet

En rad stats- och regeringschefer samt ett stort antal representanter för städer och regioner deltog i ett möte i maj under temat The Summit of Amsterdam. Vid detta redovisade Regionkommittén inför det kommande toppmötet i Amsterdam sina ståndpunkter i fråga om de föreslagna fördragsförändringarna.

Regionkommittén har haft fem plenarmöten under år 1997. Den svenska delegationen har svarat för åtta rapportörskap, dvs. yttranden som antagits av plenarsessionen. Joakim Ollén har tillsammans med en finländsk ledamot lämnat ett meddelande om antagandet av regionala utvecklingsprogram i de nya medlemsländerna. Arne Jonsson har rapporterat om genomförande av gemenskapens miljölagstiftning och Christina Tallberg om femte ramprogrammet för Europeiska gemenskapens verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration (1998–2002). Bengt Mollstedt har haft ansvar för två rapportörskap kring meddelanden från kommissionen om vissa åtgärder inom folkhälsoområdet. Evalisa Birath Lindvall har svarat för en grönbok om offentlig upphandling inom EU, Anders Guståv för ett förslag till rådets beslut om främjande av en säker och hållbar utveckling inom transportsektorn samt Ulla Olander för en grönbok om ett partnerskap för en ny arbetsorganisation.

37.8 Europeiska investeringsbanken

Europeiska investeringsbanken (EIB) är EU:s husbank med uppgift att erbjuda finansiering till projekt som syftar till att främja europeisk integration. EIB:s huvudsakliga uppgift är att finansiera projekt inom unionen, men banken gör även insatser i tredje land. EIB:s samlade utlåning under 1997 uppgick till 26 miljarder ecu, varav 88 procent gick till pro-

jekt inom unionen. EIB:s utlåning till tredje land uppgick till 3,2 miljarder ecu. Under 1997 finansierade banken 12 projekt i Sverige och utlåningen dit uppgick till 925 miljoner ecu. De viktigaste låntagarna var Telia, Vägverket och Banverket.

Bankens styrelse består av representanter för samtliga medlemsländer. Styrelsen har sammanträtt tio gånger under 1997. Finansrådet Sven-Olof Johansson har efterträtt tidigare statssekreteraren Svante Öberg, Finansdepartementet. Finansminister Erik Åsbrink sitter i EIB:s högsta beslutande organ, guvernörsrådet, och deltog vid bankens årsmöte.

37.9 Europeiska investeringsfonden

Europeiska investeringsfonden (EIF), som upprättades 1994, har till uppgift att lämna garantier för utlåning till infrastrukturprojekt samt till små och medelstora företag. EIF ägs av EIB, kommissionen och finansiella institutioner i medlemsländerna, och dess totala kapital uppgår till 2 miljarder ecu. Under 1997 har fonden givit garantier för 769 miljoner ecu, huvudsakligen till projekt inom ramen för de transeuropeiska näten.

37.10 EU:s personalpolitik

Sverige vill ha en förändring till stånd när det gäller EU:s personalpolitik. Det gäller såväl personalpolitik i vid mening och frågor som rekrytering, befordran, organisation m.m. som frågor kring löner, pensioner och andra anställningsvillkor.

Sverige har på olika sätt, direkt på ministernivå och i arbetsgrupper tillsammans med andra medlemsländer, sökt påverka kommissionen i frågor som gällt personalpolitiken. Sverige har också stött den strävan som finns internt inom kommissionen att modernisera sin administration. Bl.a. har ansvariga tjänstemän besökt Sverige för att bli informerade om svensk personalpolitik.

Under regeringskonferensen har Sverige både stött initiativ och kommit med egna förslag till förändringar av grundläggande EU-fördrag i syfte att öka medlemsländernas inflytande över EU-tjänstemännens anställningsvillkor. Förslagen har dock inte samlat tillräcklig majoritet.

Inom EU:s tredje pelare har Sverige spelat en aktiv roll när det gäller utformningen av anställningsvillkoren i den nya organisationen för fördjupat polissamarbete, Europol. Sverige har bl.a. påverkat utformningen av det lönesystem som skall tillämpas i organisationen. Resultatet har blivit en flexiblare lösning än vad som gäller för anställda vid EU:s institutioner.

38 Svenska språket och rekrytering av svenskar

Allt fler svenska tjänstemän får arbete i EU:s institutioner, och det svenska språket används som ett av de officiella EU-språken vid möten och

skriftväxling. Som ny medlemsstat med ett litet språk har Sverige gått igenom en relativt bekymmersam inledningsfas när det gäller tillgången och kvaliteten på tolkning och översättning. Läget stabiliserades dock under 1996, och under 1997 kunde en del av de kvarstående problemen undanröjas. Rekryteringen av svenskar till institutionerna har i stort löpt planenligt under året. Eftersom de flesta tjänsterna på högre chefsnivå för svenskar tillsatts under åren 1995–1996 har arbetet kunnat inriktas mer på de övriga tjänstenivåerna.

38.1 Svenska språket i EU

Svenskans ställning som ett av de officiella EU-språken är av stor principiell betydelse för Sverige. God kommunikation på det egna språket med EU:s institutioner är ett effektivt medel för fortsatta strävanden efter större öppenhet i och djupare demokratisk förankring av EU-samarbetet. Regeringen fortsätter därför även efter de första årens medlemskap att fästa stor vikt vid att tolkning och översättning till och från svenska fungerar på ett fullgott sätt inom institutionerna.

De inledande svårigheter svenskan som nytt språk medfört för institutionerna hanteras nu allt smidigare, även om problemen kvarstår på vissa områden. Tolkning till och från svenska, och det andra nya språket finska, förekommer ännu inte i samma utsträckning som för övriga jämförbara EU-språk, t.ex. danska, grekiska och portugisiska. Arbetet med uppbyggnaden av de svenska översättartjänsterna hos kommissionen och rådet kan i det närmaste betraktas som avslutat, men för tolktjänsterna finns behov av ytterligare rekrytering. Det kommer även att krävas ytterligare några år av inarbetning för att kvaliteten på tjänsterna skall bli fullgod. Detta gäller främst för tolktjänsterna, där institutionernas rekryteringsarbete försvårats av bristande underlag. En del av de nya inom den svenska tolktjänsten är yngre, nyutbildade tolkar som ännu inte hunnit bli rutinerade.

Kommissionens och rådets gemensamma tjänst för tolkning och konferenser (som allmänt benämns med förkortningen SCIC) uppger att täckningen av aktiv svenska ökade från 3 procent 1995 till 17 procent 1997 och att motsvarande ökning för passiv svenska var från 7 till 25 procent. SCIC bedömer att man i dag kan möta det behov som finns enligt den mötestäckning som fastslagits av rådet. En enkätundersökning som Regeringskansliets EU-sekretariat genomfört under hösten 1997 bland representanter som företrätt den svenska regeringen vid möten hos institutionerna visar emellertid att det vid många mötestillfällen faktiskt inte förekommer någon tolkning vare sig från eller till svenska.

Antalet fast anställda tolkar hos SCIC har ökat från 5 till 19 under perioden 1995-1997. För 1998 finns 7 lediga fasta tjänster. Frilanstolkarnas antal har ökat från 15 till 21, och en ökning med ytterligare 5 förutses för 1998.

Inom EU sker tolkning normalt till tolkens modersmål, och den svenska tolktjänsten tolkar därför företrädesvis till svenska. Till de tjänster som krävs för att svenskan skall fungera som officiellt EU-språk hör därför även tolkning från svenska till övriga språk. Detta arbete utförs

huvudsakligen av tolkar med andra modersmål. Enligt den ovan nämnda enkätundersökningen finns vissa svårigheter att få uttalanden som görs på svenska korrekt återgivna på andra språk. Det är därför angeläget att se över kunskaperna i passiv svenska hos tolkar med andra modersmål inom institutionerna. SCIC genomför för närvarande intern utbildning i svenska där 13 tolkar deltar. Dessa kommer att komplettera utbildningen med studievistelser i Sverige. SCIC har även tagit initiativ som riktar sig till unga svenska tolkar som, efter att ha godkänts vid prov, garanteras minst 50 tolkdagar per år samt pedagogiskt stöd och uppföljning. SCIC har under 1997 subventionerat utbildning av konferenstolkare i Sverige och lämnat pedagogiskt bistånd i olika former. Intresse finns för att samverka med svenska institutioner vid utbildning av tolkar, med såväl svenska som andra språk som modersmål, för att tillgodose framtida behov inom EU-institutionerna. Ett mer djupgående sådant samarbete kommer eventuellt att kunna genomföras under 1998. I Sverige har utbildning av konferenstolkare med EU-inriktning skett under 1997 vid Tolk- och översättningsinstitutet vid Stockholms universitet. En ytterligare utbildningsomgång påbörjas under hösten 1998.

Kvaliteten på översättningar till svenska av rättsakter och andra principiellt viktiga dokument har under år 1997 förbättrats avsevärt i förhållande till tidigare år. Översättare och juristlingvister inom institutionerna börjar nu tillsammans med ansvariga tjänstemän inom den svenska statsförvaltningen finna former för samarbete för att säkerställa korrekta och kvalitetsmässigt hållbara översättningar. En del arbete är dock fortfarande utestående innan ett fullgott resultat kan uppnås, särskilt vad gäller tidsaspekten. Att översättningar till svenska av rättsakter fortfarande ofta inte föreligger förrän ganska sent i beslutsprocessen medför en hel del komplikationer i arbetet hos institutionerna och i den svenska förvaltningen.

De språkprinciper som fastställts gälla som svensk policy 1996 har givits ut i ett cirkulär (EU-sekr./cirk. 6:1996) med riktlinjer för hur de som företräder Sverige i olika EU-forum skall förhålla sig i situationer då en fullgod tolk- eller översättningstjänst inte erbjuds av EU:s institutioner. Arbete med en utvärdering av hur språkpolitiken fungerat har inletts under senhösten 1997.

38.2 Rekrytering av svenskar till EU-institutionerna under 1997

Under de två första medlemskapsåren inriktades EU-rekryteringsarbetet framför allt på chefsnivåerna: att säkra tjänster på av regeringen prioriterade områden samt att söka kvalificerade svenska kandidater till de högsta tjänsterna. I takt med att chefstjänsterna fyllts har under det tredje året rekryteringsarbetet alltmer kommit att inriktas på de övriga tjänstenivåerna. Vidare har större vikt lagts vid kontakt- och informationsverksamhet samt olika former av stöd till svenska EU-tjänstemän.

I dag finns drygt 800 svenskar i EU:s institutioner. Av ca 1 000 fasta tjänster som reserveras för svenska medborgare t.o.m. år 1999 är 682 tjänster tillsatta vid årsskiftet 1997/98, vilket innebär att 4/5 av chefs- och

handläggartjänsterna, 3/4 av tolk- och översättartjänsterna samt drygt hälften av övriga tjänster nu är fyllda. Skr. 1997/98:60

Spridningen av svenskar i EU-institutionerna är tillfredsställande. Så t.ex. finns nu svenskar på handläggarnivå i samtliga generaldirektorat i kommissionen. Chefstjänster har erhållits på alla av regeringen prioriterade områden.

Chefstjänster

På toppchefsnivå fylldes den svenska kvoten redan under 1995 och inga förändringar har därefter skett. Under 1997 har ytterligare en direktörstjänst – på transportområdet i kommissionen – besatts med en svensk, vilket innebär att vi nu har totalt 11 svenska direktörer i EU:s institutioner. Vi har hittills erhållit 35 enhetschefstjänster, vilket motsvarar vår miniminivå. Ytterligare några tjänster kan komma att tillföras Sverige under 1998 och 1999.

Övriga fasta tjänster

På lägre handläggarnivå är den svenska kvoten i det närmaste fylld. Rekryteringen av seniora handläggare går betydligt långsammare. Det samma gäller finska och österrikiska medborgare. Från svensk sida har påtalats att vi förväntar oss aktiva åtgärder för att påskynda rekryteringen på denna nivå. Ytterligare ett 80-tal tolkar och översättare behöver rekryteras. Största luckorna finns i kategorierna handläggassistenter, sekreterare och teknisk personal. Institutionerna uppger att man gjort ansträngningar att rekrytera svenskar, men att många kandidater som klarat uttagningsproven tackar nej till erbjudande om tjänst, varför diskussioner pågår om att arrangera ytterligare prov för att utöka rekryteringsbasen.

Temporärt anställda och nationella experter

Intresset från svensk sida för olika former av tidsbegränsad tjänstgöring, företrädesvis i kommissionen, har ökat under året. Temporära tjänster finansieras fullt ut av EU-institutionerna medan ekonomiska åtaganden för nationella experter delas mellan den nationella arbetsgivaren och EU-institutionen. De tidsbegränsade tjänsterna kan utnyttjas för växeltjänstgöring mellan den nationella administrationen och EU-institutionerna. De utgör därmed ett viktigt komplement till de fasta tjänsterna till vilka tjänstemän rekryteras för en livstidskarriär. Vid årsskiftet 1997/98 tjänstgjorde 84 svenskar på temporära kontrakt och 40 var placerade som nationella experter.

Fördelningen kvinnor–män

I gruppen fast anställda svenskar är fördelningen bland

- chefer: 16 kvinnor och 30 män,
- handläggare: 58 kvinnor och 85 män,

- tolkar/översättare: 140 kvinnor och 83 män,
- övriga kategorier: 229 kvinnor och 41 män.

Regeringens inflytande över tjänstetillsättningarna inskränker sig till totalt 16 tjänster på toppchefs- och direktörsnivå. Av dessa är 7 tillsatta med kvinnor och 9 med män.

Av de temporärt anställda är 55 kvinnor och 29 män, och i gruppen nationella experter är 14 kvinnor och 26 män.

Kontakt- och informationsverksamhet

I syfte att etablera kontakt med svenska EU-tjänstemän har representationen i Bryssel under det gångna året arrangerat sammanlagt åtta möten och seminarier med olika personalkategorier såväl i Bryssel som i Luxemburg. Vidare förser EU-sekretariatet regelbundet samtliga EU-svenskar med aktuell information som rör Sverige och EU.

EU-rekryteringsarbetets fortsatta inriktning

EU-rekryteringsarbetet upphör som projekt vid utgången av 1997. De frågor som handlagts inom projektet läggs in i EU-sekretariatet med benämningen "Svenskar i EU-institutioner". Arbetsområdet kommer att innefatta: insatser för en god basrekrytering, bevakning av mellannivåerna dvs. EU-svenskarnas karriärutveckling, högre tjänster – prioritering av områden samt kandidatfrågor –, temporära tjänster, nationella experter, praktiktjänstgöring, kontakt- och informationsverksamhet, bevakning av EU-institutionernas personalpolitik, uppföljning och information.

Alla departement förutsätts delta i arbetet. För den centrala samordningen svarar EU-sekretariatet i samarbete med Brysselrepresentationen. Projektet Forum Europa deltar även fortsättningsvis i basrekryteringsarbetet.

Beslut som rör de högsta tjänsterna kommer att tas av regeringen, övriga beslut av beredningsgruppen för EU-frågor. En referensgrupp med bred representation från Regeringskansliet kommer även fortsättningsvis att vara knuten till arbetet.